

แนวทางการดำเนินการประกันภัยข้าวเพื่อปฏิรูปคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

โดย

นายปิติพงศ์ พิศาลบุตร

ประธานกรรมการบริหารและกรรมการผู้อำนวยการ

บริษัท นวกิจประกันภัย จำกัด (มหาชน)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๗

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๗ – ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการดำเนินการประกันภัยข้าวเพื่อปฏิรูปคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

ผู้วิจัย นายปิติพงศ์ พิศาลบุตร หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ภาคเกษตรกรรมเป็นภาคที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเฉพาะการเพาะปลูกข้าว ซึ่งใช้ในการบริโภคภายในประเทศแล้ว ยังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ โดยส่งออกข้าว เป็นอันดับต้นๆ ของโลก และเป็นฐานการผลิตข้าวที่มีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับของตลาดโลก จึงถือได้ว่าข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของประเทศ แต่การเพาะปลูกข้าวเป็นพืชที่ต้องใช้น้ำเป็นปัจจัยหลัก และสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย จึงจะได้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพ แต่เนื่องจากสภาพภูมิอากาศจากภาวะโลกร้อน และภูมิประเทศ ที่แตกต่างกัน อีกทั้งมีภัยธรรมชาติ อุทกภัย ภัยแล้ง และศัตรูพืช ที่ผลกระทบต่อการเพาะปลูกข้าว ทำให้ผลผลิตได้รับความเสียหายจากความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศ ทำให้เกษตรกรที่เพาะปลูกข้าวได้รับความเสียหาย สูญเสีรายได้ ภาครัฐได้เข้ามาจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือเยียวยาเกษตรกรเพื่อให้สามารถทำการเพาะปลูกข้าวในปีการผลิต ในอัตราไร่ละ 606 บาท และคณะรัฐมนตรีได้มีมติปรับเพิ่มขึ้นเป็นไร่ละ 2,222 บาท แต่ในขณะที่ต้นทุนการเพาะปลูกข้าวของเกษตรกรอยู่ที่ 4,710 ถึง 5,710 บาท ดังนั้นจำนวนเงินช่วยเหลือของภาครัฐไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกข้าวของเกษตรกร ดังนั้นในปี 2554 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เริ่มโครงการประกันภัยข้าวนาปี โดยความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชน ในการศึกษาพัฒนากรมธรรม์ประกันภัยข้าวนาปี และขับเคลื่อนโครงการนี้อย่างต่อเนื่อง และมีความยั่งยืน โดยภาครัฐได้อุดหนุนเบี้ยประกันภัยให้กับเกษตรกรบางส่วน แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่สนใจทำประกันภัย เนื่องจากไม่เข้าใจการประกันภัย เบี้ยประกันภัยสูง และขอร้องการช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐ ซึ่งโครงการข้าวนาปี ได้มีการพัฒนาเงื่อนไขความคุ้มครอง อัตราเบี้ยประกันภัย มาเป็นลำดับ ตั้งแต่ปี 2554 ถึง 2558 เพื่อให้เหมาะสมกับความ ต้องการของเกษตรกร และสภาพภูมิประเทศ ที่มีการกำหนดเบี้ยประกันภัยตามพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัย

คำนำ

งานวิจัยโครงการประกันภัยข้าวนาปี ซึ่งได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาแล้วตั้งแต่ปี 2554 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นการร่วมมือระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชน โดยยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นการวิจัยโครงการนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา (1) ปัญหาและอุปสรรคของโครงการประกันภัยข้าวนาปี (2) แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต และ ปัจจุบัน (3) แนวทางการพัฒนาการประกันภัยพืชผลประเภทอื่นๆ รวมถึงการเสนอแนะแนวทางการแก้ไข และพัฒนาโครงการประกันภัยข้าวนาปี ให้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมถึงการพัฒนารูปแบบการประกันภัยพืชผลทางเกษตร อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาค้นคว้า และผู้สนใจ แนวทางที่ภาครัฐดำเนินการร่วมกับภาคเอกชน และการบริหารความเสี่ยงภัยผ่านระบบการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร

(นายปิติพงศ์ พิศาลบุตร)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
วิธีดำเนินการวิจัย	5
ข้อจำกัดของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	6
บทที่ 2 แนวคิดการดำเนินโครงการประกันภัยข้าวนาปี	7
ความเสี่ยงหลักของการปลูกข้าวที่เกษตรกรเผชิญ	7
รูปแบบการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร	10
สรุป	17

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 การประกันภัยข้าวนาปีในประเทศไทย	18
รูปแบบการประกันภัยข้าวนาปีในประเทศไทย	18
รายละเอียดของความคุ้มครองกรมธรรม์ประกันภัยข้าวนาปี พ.ศ.2554	24
รายละเอียดของความคุ้มครองกรมธรรม์ประกันภัยข้าวนาปี พ.ศ.2555	28
การประกันภัยข้าวนาปี พ.ศ. 2556	30
การประกันภัยข้าวนาปี พ.ศ. 2557	34
การประกันภัยข้าวนาปี พ.ศ. 2558	36
สรุป	40
บทที่ 4 ปัจจัยและปัญหาในการจัดทำประกันภัยพืชผล	41
ปัจจัยที่ทำให้โครงการประกันภัยพืชผลประสบความสำเร็จ	41
ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน	43
ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการข้าวนาปี	45
หลักการและแนวทางการรับประกันภัยปี พ.ศ. 2558/2559	46
รายละเอียดการรับประกันภัยปี พ.ศ.2558 – 2560	47
สรุป	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	49
สรุป	49
ข้อเสนอแนะ	49
บรรณานุกรม	57
ประวัติย่อผู้วิจัย	59

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 แสดงรายละเอียดกรมธรรม์ที่ให้ความคุ้มครองรายเดียว	11
2-2 แสดงรายละเอียดกรมธรรม์ที่ให้ความคุ้มครองภัยหลายภัย	12
2-3 แสดงรายละเอียดการประกันภัยแบบค้ำนี้	14
2-4 แสดงรายละเอียดการประกันภัยรายได้จากพืชผล	15
2-5 แสดงรายละเอียดการประกันภัยประเภทต่างๆ	16
4-1 แสดงรายละเอียดการพัฒนาโครงการประกันภัยข้าว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึงปัจจุบัน	37
4-2 แสดงรายละเอียดภาพรวมโครงการทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 - 2558	38
4-3 แสดงรายละเอียดอัตราเบี้ยประกันภัย	38

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่	
4-1 แสดงรายละเอียดพื้นที่รับประกันภัย	39

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาคเกษตรกรรมมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก โดยมีปัจจัยหลักที่เหมาะสมในการทำเกษตรกรรม อาทิ ดินที่อุดมสมบูรณ์ และสภาพอากาศไม่รุนแรง ลักษณะที่ตั้งที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค อีกทั้งที่ผ่านมามีการพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพในการผลิตอย่างต่อเนื่องจนได้รับการยอมรับทั่วโลก โดยสามารถทำรายได้เข้าประเทศในปีหนึ่งๆเป็นจำนวนมาก ถือเป็นรายได้หลักที่สำคัญของประเทศ นอกจากนี้จำนวนแรงงานของภาคเกษตรกรรมยังมีจำนวนกว่าร้อยละ 35 ของจำนวนแรงงานทั้งหมดของประเทศ ดังนั้นภาคเกษตรกรรมจึงยังถือว่าเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ภาคเกษตรกรรมหลักของประเทศไทยที่มีมาแต่ช้านานและเหมาะสมต่อลักษณะภูมิประเทศไทย คือ การเพาะปลูกข้าว และยังเป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก โดยข้าวถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของประเทศไทย นอกจากจะใช้ในการบริโภคภายในประเทศแล้ว ไทยยังสามารถส่งออกข้าวในปริมาณที่เป็นอันดับต้นๆ ของโลกด้วย ประเทศไทยมีพื้นที่ที่ใช้ในการปลูกข้าวในปีประมาณ 68.25 ล้านไร่ ในปี 2557 หรือประมาณร้อยละ 6.8 ของพื้นที่การผลิตทั่วโลกและมีเกษตรกรที่ปลูกข้าวทั่วประเทศประมาณ 5 ล้านครอบครัว จากข้อมูลการเพาะปลูกในแต่ละปีนั้น ประเทศไทยมีการส่งออกข้าวเป็นอันดับไม่ต่ำกว่าที่ 3 ของโลกตั้งแต่ปี 2524 โดยในปี 2557 นั้น คาดว่าประเทศไทยจะมีการส่งออกข้าวอยู่ที่ประมาณ 10 ล้านตัน และการส่งออกข้าว มีส่วนแบ่งการตลาดไม่ต่ำกว่าร้อยละ 29 หรือคิดเป็นร้อยละ 19 ของ GDP ภาคเกษตร ในปี 2558 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประเมินว่าประเทศไทยจะมีพื้นที่ปลูกข้าวในปี ประมาณ 61.7 ล้านไร่ และข้าวนาปรังประมาณ 12.5 ล้านไร่ ดังนั้นจึงถือได้ว่าข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่เป็นส่วนหนึ่งในการนำพาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ และยั่งยืน โดย

รักษาความสมดุลของ โครงสร้างทางเศรษฐกิจ ทั้งด้านการผลิตและบริการ และยกขีดความสามารถ ทางด้านการแข่งขันของประเทศได้ อีกทั้งยังสามารถกระจายรายได้ให้เกษตรกรกว่า 5 ล้าน ครอบครัว ซึ่งจะทำให้คนไทยชาติได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

เนื่องจากข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่ต้องใช้น้ำเป็นปัจจัยหลัก ดังนั้นในแต่ละปี ข้าวจึงเป็น พืชที่ได้รับความเสียหายมากที่สุด โดยในปี 2558 ภาวะภัยแล้งนับว่าหนักสุดในรอบ 15 ปี (วัดจาก ปริมาณน้ำในเขื่อน) ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย คาดว่าผลจากภาวะภัยแล้งที่เกิดขึ้น ในช่วงจังหวะเวลาที่ แนวโน้มราคาสินค้าเกษตรยังคงอยู่ในระดับต่ำ อาจส่งผลกระทบต่อรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ซึ่งจากการ ประเมินจนถึงขณะนี้คิดเป็นมูลค่าความเสียหายแล้วราว 5,600 ล้านบาท และชาวนาผู้ปลูกข้าวอาจ สูญเสียรวมกว่า 14,000 ล้านบาท เมื่อสิ้นสุดภัยแล้ง (นับเป็นมูลค่าความเสียหายมากที่สุดในค่าเฉลี่ย รอบ 5 ปีที่อยู่ที่ราว 11,900 ล้านบาท โดยปัจจัยสำคัญมาจากผลของพื้นที่ทางการเกษตรที่เสียหายใน วงกว้าง เนื่องด้วยปริมาณน้ำในเขื่อนที่อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งหักล้างผลด้านราคาที่ลดลง) อีกทั้งพื้นที่การ เกษตรกรรมของประเทศไทยส่วนใหญ่นั้น เป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน ต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก จึงส่งผลให้มีความเสี่ยงในการผลิตทางการเกษตรที่จะเกิดความเสียหายเนื่องจากความแปรปรวน ของดินฟ้าอากาศ การปลูกข้าวของเกษตรกร ซึ่งจะเผชิญกับความเสียหายหลักๆ 2 ประการ คือ

1. ความเสี่ยงในระหว่างการผลิต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝน แล้ง รวมทั้งโรคระบาดของพืชและศัตรูพืช ทำให้ผลผลิตมีความไม่แน่นอนสูง
2. ความเสี่ยงของราคาผลผลิต ที่ขึ้นอยู่กับระดับอุปสงค์และอุปทานของโลก ทำให้ ราคาข้าวที่เกษตรกรจะขายได้นั้นมีความผันผวน และเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นกับภาคเกษตรกรรม รัฐบาลมีหน้าที่ต้องจัดสรรงบประมาณของรัฐเพื่อมาชดเชยความเสียหาย และบรรเทาความ เดือดร้อนให้กับเกษตรกร ข้อมูลในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลต้องใช้งบประมาณเพื่อช่วยเหลือ เกษตรกร (เฉพาะด้านพืชผล) เฉลี่ยปีละกว่า 1,600 ล้านบาท เพื่อชดเชยความเสียหายจากอุทกภัยและ ฝนทิ้งช่วง รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหานี้ จึงได้พยายามหามาตรการอื่นๆมาทดแทน เพื่อเป็นการ แบ่งเบาภาระงบประมาณของรัฐบาล มาตรการประกันภัยพืชผลเป็นหนึ่งในมาตรการที่รัฐบาลให้ ความสนใจในการนำมา ปฏิรูปโครงสร้างภาคเกษตรกรรม และประกาศเป็นนโยบายเร่งด่วนของ รัฐบาลอย่างต่อเนื่อง

อนึ่งปัญหาหลักที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรมเป็นอย่างสูงตามที่กล่าวข้างต้น คือ ปัญหาน้ำซึ่งเป็นปัจจัยหลักของภาคเกษตรกรรม ซึ่งมีทั้ง ภัยแล้ง และอุทกภัยหรือน้ำท่วม ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับภาคเกษตรกรรมเป็นอย่างมาก เนื่องจากเมื่อพื้นดินของเกษตรกรต้องจมน้ำอยู่เป็นเวลานานทำให้พืชผลที่ปลูกต้องตายหรือติดโรค ส่งผลให้เกษตรกรต้องสูญเสียรายได้จากผลผลิตที่ควรจะได้ ทั้งยังต้องเสียค่าใช้จ่ายในการปรับสภาพดินเพื่อทำการเพาะปลูกต่อไป ถึงแม้ว่าเกษตรกรจะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลบ้าง แต่เมื่อเทียบจำนวนเงินที่ได้รับชดเชยกับความเสียหายก็ยังไม่เพียงพอ และความช่วยเหลือของรัฐบาลก็ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่ประสบภัย และยังไม่มีความยุติธรรมเพียงพอ จึงเห็นได้ว่าปัจจุบันนี้รัฐบาลยังคงประสบปัญหาเรื่องการจัดสรรเงินให้กับความเสียหายของเกษตรกร ดังนั้นในปี 2554 รัฐบาลจึงได้เริ่มดำเนินโครงการประกันราคาข้าวเป็นอันดับแรก เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันและความน่าเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวว่าจะขายผลผลิตได้ในราคาที่รัฐบาลกำหนด แม้ว่าราคาตลาดในขณะนั้นจะมีความผันผวนก็ตาม แต่ทั้งนี้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวยังคงเผชิญกับความเล็งที่เกิเกิดขึ้นในระหว่างการเพาะปลูกอยู่ รัฐบาลจึงสนใจที่จะหาเครื่องมือมาบริหารความเสี่ยงนี้ โดยใช้ระบบการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร ซึ่งรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณจำนวนหนึ่งมาชดเชยค่าเบี้ยประกันภัยให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เข้าร่วมโครงการ

ในปัจจุบันเนื่องจากภาครัฐมีปัญหาในด้านโครงสร้างการประกันราคาข้าว จึงมีโครงการอื่นๆของภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือต่อเกษตรกรที่มีความเสี่ยงจากการปลูกข้าวมากขึ้น ทั้งความเสี่ยงจากความผันผวนด้านราคาของปัจจัยการผลิต และความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ในส่วนของความเสี่ยงด้านราคาของปัจจัยการผลิตนั้น ภาครัฐโดยกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้มีมาตรการช่วยเหลืออยู่แล้วบางส่วน อาทิการลดราคาปัจจัยการผลิต โครงการลดดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อการผลิตแก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในปี และมาตรการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้มีรายได้น้อยแก่ ชาวนาผู้ปลูกข้าวในปี เป็นต้น แต่การบริหารความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ ภาครัฐยังคงให้ความช่วยเหลือเกษตรกรไม่เพียงพอ มีเพียงการให้เงินเยียวยาหากเกิดภัยพิบัติในอัตราไร่ละ 606 บาท ในปี 2554 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เยียวยาเพิ่มขึ้นเป็นไร่ละ 2,222 บาท แต่ต้นทุนการปลูกข้าวที่แท้จริงของชาวนานั้นอยู่ที่ประมาณ 4,710 – 5,710 บาทต่อไร่ จำนวนเงินชดเชยดังกล่าวจึงไม่

พอเพียงต่อต้นทุนการปลูกข้าว ดังนั้น โครงการประกันภัยข้าวนาปีจึงมีความสำคัญในการช่วยเกษตรกร ในการทดแทนส่วนต่างของต้นทุนการผลิตจากจำนวนเงินที่ได้รับการเยียวยาจากรัฐ และสามารถบริหารความเสี่ยงจากการปลูกข้าวด้วยตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้ง เป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรตระหนักรู้ถึงความสำคัญของระบบประกันภัย

ตั้งแต่ปี 2554 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ดำเนิน โครงการประกันภัยข้าวนาปี โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สมาคมประกันวินาศภัย และบริษัทประกันภัย โดยได้เริ่มดำเนินโครงการประกันข้าวนาปี ตั้งแต่ปีการผลิต 2554 จนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

สืบเนื่องจากโครงการดังกล่าวข้างต้น ซึ่งได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาแล้ว 3 ปี แต่มิได้ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร โดยในปี 2554 มีพื้นที่เอาประกันภัยประมาณ 1 ล้านไร่ จากช่วงเวลายำหน่ายกรมธรรม์ ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม ในปี 2555 มีพื้นที่เอาประกันภัยลดลงเหลือ 0.87 ล้านไร่ จากช่วงปลายเดือนกรกฎาคมถึงปลายเดือนตุลาคม และในปี 2557 มีพื้นที่เอาประกันภัยลดลงเหลือ 0.83 ล้านไร่ จากเป้าหมายที่ตั้งไว้ 1.49 ล้านไร่ ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้คือ

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงพื้นที่ ในการชี้แจงและให้ความรู้ต่อเกษตรกร เพื่อให้โครงการนี้เป็นที่ยอมรับของเกษตรกรโดยรวม
2. เพื่อศึกษาอัตราเบี้ยประกันภัย รูปแบบ หลักเกณฑ์ วงเงินคุ้มครองที่เป็นที่ยอมรับของทั้งผู้ซื้อและผู้ขายรวมถึงทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสัดส่วนความรับผิดชอบที่เหมาะสมระหว่างรัฐกับเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อระบบการประกันภัยธรรมชาติ สำหรับการผลิตข้าวในอดีต
4. เพื่อศึกษาเชิงพื้นที่ร่วมกับเชิงระบบ ในการประเมินความเสี่ยงภัยที่ต่างกัน

5. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบของการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรได้ต่อไปในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยจะเริ่มจากการศึกษาวงจรการผลิตของเกษตรกร ซึ่งมีความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติโดยมี 3 ภัยหลัก คือ ภัยแล้ง อุทกภัย และศัตรูพืช โดยพื้นที่ศึกษาคัดเลือกจากจังหวัดที่มีการปลูกข้าวมากในทุกภาค และมีโอกาสที่จะเกิดภัยแล้ง และ อุทกภัย โดยนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลจากพื้นที่ที่ใกล้เคียงกันในประเทศ จากนั้นจะศึกษาถึงกระบวนการในด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์โครงการ และให้ความรู้ต่อเกษตรกร รวมถึงการจำหน่ายซึ่งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นี้ เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่เป็นลูกค้าสินเชื่อและเงินฝากของธนาคาร ประกอบกับธนาคารมีสาขาอยู่ในท้องถิ่นต่างๆทั่วประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการศึกษาโครงการศึกษาแนวทางการดำเนินการประกันภัยข้าวจากภัยธรรมชาติ โดยการรวบรวมข้อมูลภาคสนามประกอบด้วยข้อมูลการผลิตข้าว ข้อมูลต้นทุนการผลิตข้าวและความคิดเห็นของเกษตรกรต่อระบบประกันภัย ในแต่ละภาคส่วนของประเทศ การศึกษาจากเอกสารผลการวิจัยและผลการดำเนินงานการประกันภัยภาคเกษตรในอดีต รวมถึงต่างประเทศที่มีการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร

ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากโครงการมีระยะเวลาการจำหน่ายที่จำกัด โดยมีอาณาเขตพื้นที่ทั่วประเทศ ดังนั้นการศึกษาวิจัยนี้ จึงเป็นการศึกษาจากพื้นที่ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อีกทั้งยังผลกระทบจากภาวะโลกร้อน ซึ่งในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ความแปรปรวนของผลผลิตข้าวมี

ค่าสูงมากขึ้น โดยมีค่าความแปรปรวนระหว่างปีเฉลี่ยร้อยละ 14 และความแปรปรวนระหว่างพื้นที่ของการปลูกข้าวก็จะมีค่าสูงขึ้นเช่นกัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. พัฒนาแนวทางของระบบประกันภัยพืชผล โดยรัฐบาลเป็นผู้รับประกันเองทั้งหมด หรือกรณีที่รัฐบาลอุดหนุนเบี้ยประกันหรือรับประกันภัยเพิ่มไว้ในกรณีที่เกษตรกรอยู่เขตที่มีความเสี่ยงสูง หรือได้ทำการเพาะปลูกตามเงื่อนไขที่รัฐบาลกำหนด เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของโครงการและลดภาระของภาครัฐในการช่วยเหลือเกษตรกร
2. พัฒนาแนวทางที่รัฐบาลทำงานร่วมกับเอกชนผ่านระบบตลาดประกันภัย หรือตลาดตราสารทางการเงิน/ตราสารในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า โดยรัฐบาลเป็นผู้รับประกันภัยกับเกษตรกร และการบริหารความเสี่ยงผ่านระบบประกันภัย

บทที่ 2

แนวคิดการดำเนินโครงการประกันภัยข้าวนาปี

ข้าวถือเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของประเทศไทย นอกจากจะใช้ในการบริโภคภายในประเทศแล้ว ไทยยังส่งออกข้าวในปริมาณที่เป็นอันดับต้นๆ ของโลกด้วย ประเทศไทยมีพื้นที่ที่ใช้ในการปลูกข้าวนาปีกว่า 60 ล้านไร่ และมีเกษตรกรที่ปลูกข้าวทั่วประเทศประมาณ 5 ล้านครอบครัว ดังนั้นภาครัฐจึงถือว่าข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย และมีบทบาทในการนำพาประเทศให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ และยั่งยืน โดยรักษาความสมดุลของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ทั้งด้านการผลิตและบริการรวมถึงกระจายรายได้ให้คนในชาติได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง

ความเสี่ยงหลักของการปลูกข้าวที่เกษตรกรเผชิญ

การปลูกข้าวของเกษตรกรจะเผชิญกับความเสี่ยงหลักๆ 2 ประการ คือ

1. ความเสี่ยงในระหว่างการเพาะปลูก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง รวมทั้งโรคระบาดของพืชและศัตรูแมลง ทำให้ผลผลิตมีความไม่แน่นอนสูง
2. ความเสี่ยงของราคาผลผลิต ที่ขึ้นอยู่กับระดับอุปสงค์และอุปทานของโลก ทำให้ราคาข้าวที่เกษตรกรจะขายได้นั้นมีความผันผวน

การที่ประเทศไทยยังเป็นเศรษฐกิจเกษตรกรรม และประชาชนส่วนใหญ่ยังยึดอาชีพในการเพาะปลูกข้าว โดยเฉพาะในเขตต่างจังหวัด ดังนั้น รัฐบาลแต่ละคณะจึงมีความพยายามที่จะดูแลและบริหารความเสี่ยงให้กับเกษตรกร โดยเฉพาะผู้ปลูกข้าวมาอย่างต่อเนื่อง ในปี 2554 รัฐบาลได้ดำเนินโครงการประกันราคาข้าว เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันและความน่าเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวว่าจะขายผลผลิตได้ในราคาที่รัฐบาลกำหนด แม้ว่าราคาตลาดในขณะนั้นจะมีความผันผวนก็ตาม อย่างไรก็ตาม เกษตรกรผู้ปลูกข้าวยังคงเผชิญกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในระหว่างการเพาะปลูกอยู่ รัฐบาลจึงสนใจที่จะหาเครื่องมือมาบริหารความเสี่ยงนี้ โดยใช้ระบบการประกันภัยพืชผลทาง

การเกษตร ซึ่งรัฐบาลยินดีที่จะจัดสรรงบประมาณจำนวนหนึ่งชดเชยค่าเบี่ยงประกันภัยให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้ความเสี่ยงของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวได้รับการดูแลอย่างครบวงจร

ทั้งนี้ ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง ความไม่แน่นอนที่จะทำให้เราไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และในขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดความสูญเสียจากความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นดังนั้นโครงการนี้จึงต้องมีการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร โดยใช้กระบวนการที่บุคคลทั่วทั้งองค์กรได้มีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ และคาดการณ์ถึงเหตุการณ์ หรือความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น รวมทั้งการระบุแนวทางในการจัดการความเสี่ยงดังกล่าวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมหรือยอมรับได้เพื่อช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

การบริหารความเสี่ยงในระดับองค์กร ซึ่งจริง ๆ แล้วก็มีหลักการคล้าย ๆ กันกับการบริหารความเสี่ยงในระดับบุคคล กล่าวคือ “เป็นการวางแผนเตรียมการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต” เพียงแต่การบริหารความเสี่ยงในระดับองค์กรจะมีขั้นตอนการดำเนินการที่เป็นระบบและชัดเจนมากกว่า ประกอบกับสถานะที่องค์กรต้องเผชิญกับความเสี่ยงก็มีมากกว่า เช่น ความเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมภายนอก ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย และเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็จะก่อให้เกิดทั้งโอกาสและในขณะเดียวกันก็มีความเสี่ยงเกิดขึ้นด้วย

จากแนวคิดดังกล่าว ทำให้มีการตั้งคณะทำงานทั้งภาครัฐและเอกชนในปี 2554 เพื่อทำการศึกษาและหาแนวทางในการพัฒนาและขับเคลื่อนโครงการนี้ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง (สศค.) มีบทบาทหลักในการเป็นผู้นำของโครงการ ทำหน้าที่ประสานงานหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเสนอโครงการเพื่อการอนุมัติและของงบประมาณจากคณะรัฐมนตรี

2. สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ทำหน้าที่ในการพิจารณาและอนุมัติเงื่อนไขกรมธรรม์ประกันภัยและอัตราเบี้ยประกันภัยที่เป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหน่วยงานระดับกรมที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้อง ในการประเมินและบริหารจัดการ การเพาะปลูกข้าวของประเทศอย่างครบวงจร อาทิ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรซึ่งขึ้นทะเบียนเกษตรกร และมีข้อมูลสามารถใช้ตรวจสอบสถานะภาพของเกษตรกร จำนวนพื้นที่และสถานที่ปลูกข้าว กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นต้น

4. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ซึ่งเกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่เป็นลูกค้าสินเชื่อและเงินฝากของธนาคาร ประกอบกับธนาคารมีสาขาอยู่ในท้องถิ่นต่างๆทั่วประเทศ มีบทบาทในการเป็นช่องทางในการขายกรมธรรม์ประกันภัยให้กับเกษตรกร รวมถึงเก็บเบี้ยประกันภัยและจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้กับเกษตรกรที่ได้รับความเสียหาย

5. สมาคมประกันภัยวินาศภัยไทย มีบทบาทในการเข้าร่วมพัฒนากรมธรรม์ประกันภัย รวมทั้งเชิญชวนบริษัทประกันวินาศภัยที่สนใจให้เข้าร่วมการรับประกันภัย รวมทั้งมีส่วนร่วมในการเอาประกันภัยต่อเพื่อกระจายความเสี่ยงภัยไปยังตลาดต่างประเทศ

การประกันภัยข้าวนาปีในประเทศไทย ได้กำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในปี 2554 โดยมติของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2554 มีระยะเวลาการขายกรมธรรม์ประกันภัยให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2554 ถึง วันที่ 31 สิงหาคม 2554 โดยมีจำนวนเกษตรกรที่ขอเอาประกันภัย 55,228 ราย คิดเป็นพื้นที่ที่เอาประกันภัยทั่วประเทศรวมจำนวน 1,059,131 ไร่ โดยเก็บเบี้ยประกันภัยรวมภาษีมูลค่าเพิ่มและอากรแสตมป์ ได้เป็นจำนวนเงินรวม 136,564,533 บาท และมีบริษัทประกันวินาศภัยจำนวน 8 บริษัทเข้าร่วมโครงการรับประกันภัย สำหรับผลการรับประกันภัย ปรากฏว่าในปี 2554 นั้นเอง ประเทศไทยประสบกับภัยอุทกภัยใหญ่ในช่วงปลายปี ซึ่งมีพื้นที่ที่ประสบอุทกภัยรวม 66 จังหวัด จากจำนวนจังหวัดทั่วประเทศ 77 จังหวัด จึงทำให้เกิดความ

เสียหายอย่างมากต่อเกษตรกรผู้เอาประกันภัย มีการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 756,487,971 บาท ซึ่งคิดเป็นอัตราความเสียหายต่อเบี้ยประกันภัย (Loss Ratio) ที่สูงถึงร้อยละ 592.7 อย่างไรก็ตาม การประกันภัยข้าวนาปีได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องไปอีก โดยมีการปรับเปลี่ยนเงื่อนไขการรับประกันภัย และเบี้ยประกันภัย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของความเสียหายที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

รูปแบบการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร (Crop Insurance)

ในต่างประเทศ ที่มีการพัฒนากรรมวิธีประกันภัยความเสี่ยงจากการเพาะปลูกมี 3 แบบ ดังนี้

1. **คุ้มครองปริมาณแปรผันของผลผลิต (Production Risk)** ซึ่งมีเงื่อนไขการชดเชยที่สามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบคือ

1.1 การประกันภัยแบบชดเชยตามความเสียหายที่แท้จริง (Indemnity based Insurance) ซึ่งหลักของการชดเชยค่าสินไหมของกรรมวิธีประเภทนี้ทรัพย์สิน (ข้าว) ที่เอาประกันจะต้องได้รับความเสียหายจากภัยที่คุ้มครองภายใต้กรรมวิธี โดยกรรมวิธีประกันภัยภายใต้แบบชดเชยความเสียหายที่แท้จริงนั้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1.1.1 กรรมวิธีที่ให้ความคุ้มครองภัยรายเดี่ยว (Single Peril) เช่น คุ้มครองความเสียหายเนื่องจากน้ำท่วม, คุ้มครองความเสียหายเนื่องจากภัยลูกเห็บ, ไฟไหม้ เป็นต้นซึ่งข้อดีของกรรมวิธีประเภทนี้ คือมีข้อมูลที่ชัดเจนในการคำนวณเบี้ยประกันสามารถบริหารความเสี่ยงภัยได้ง่ายและมี ต้นทุนการรับประกันภัยที่ต่ำ แต่ข้อจำกัดคือมีต้นทุนในการเจรจาค่าสินไหม และไม่เหมาะสมกับภัยที่มีความซับซ้อน อาทิ ภัยแล้ง และศัตรูพืช

ตารางที่ 2-1 แสดงรายละเอียดกิจกรรมกรรมที่ให้ความคุ้มครองภัยรายเดียว

<u>เงื่อนไขพื้นฐาน</u>	<u>ข้อดี</u>	<u>ข้อจำกัด</u>
<ul style="list-style-type: none">• ต้องมีข้อมูลเพื่อใช้ในการตั้งค่าเบี้ยประกัน รวมทั้งความถี่ และความรุนแรงของภัยที่ประกัน	<ul style="list-style-type: none">• ค่าสินไหมตรงกับค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง• ไม่ค่อยประสบภาวะภัยทางศีลธรรม• ระบุภัยที่เกิดขึ้นได้ง่าย• มีคู่มือการรับประกันภัยและการจัดการค่าสินไหมทดแทนที่ชัดเจน• การบริหารความเสี่ยงยอดรวมของภัยไม่ยากนัก ในกรณีทั่วไป• ต้นทุนการรับประกันภัยต่ำ• ตลาดรับประกันต่อมีสภาพคล่อง	<ul style="list-style-type: none">• ต้องใช้ผู้เจรจาตกลงค่าสินไหมทดแทน ที่มีประสบการณ์สูง• มีต้นทุนในการเจรจาตกลงค่าสินไหมทดแทนที่ค่อนข้างสูง• ไม่เหมาะสำหรับภัยที่มีความซับซ้อน เช่น ภัยแล้ง และแมลงศัตรูพืช

1.1.2 ธรรมชาติที่ให้ความคุ้มครองภัยหลายภัย (Multi Perils) เช่นการประกันภัยข้าวนาปีของประเทศไทยในปัจจุบันที่คุ้มครองความเสียหายจาก น้ำท่วม ภัยแล้ง ลมพายุ ภัยอากาศหนาว ลูกเห็บ ไฟไหม้ ศัตรูพืชและโรคพืช ซึ่งเป็นเหมือนกับหลักประกันแทนผลผลิตที่ขาดไป โดยต้องประเมินความเสียหายแบบแปลงต่อแปลงก่อนและหลังเก็บเกี่ยว ซึ่งข้อดีของกรรมธรรม์นี้คือให้ความคุ้มครองที่ครอบคลุม แต่มีเบี้ยประกันภัยที่ต้องชำระเป็นจำนวนเงินที่สูงเนื่องจากความคุ้มครองที่กว้างและมีค่าบริหารจัดการสินไหมที่สูง ดังนั้นการประกันภัยประเภทนี้ทั่วโลกจึงยังต้องพึ่งการสนับสนุนจากรัฐบาลในส่วนของค่าเบี้ยประกันภัย การรับประกันภัยต่อ และค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ

ตารางที่ 2-2 แสดงรายละเอียดกรรมธรรม์ที่ให้ความคุ้มครองภัยหลายภัย

<u>เงื่อนไขพื้นฐาน</u>	<u>ข้อดี</u>	<u>ข้อจำกัด</u>
<ul style="list-style-type: none">• ต้องใช้ข้อมูลผลผลิตย้อนหลัง และการบริหารจัดการนาข้าวในแต่ละเขต	<ul style="list-style-type: none">• ให้ความคุ้มครองที่ครอบคลุม• ค่าสินไหมตรงกับค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง• ไม่ต้องปรับเปลี่ยนทางด้านเทคนิคมากในการทำไปใช้กับพืชต่างชนิด	<ul style="list-style-type: none">• ครอบคลุมความเสี่ยงชั้นวิกฤติด้วย• บริษัทประกันต้องรับความเสี่ยงไว้มากเกินไป• ปัญหาการที่มีแต่ผู้ที่มีความเสี่ยงสูงเลือกที่จะทำประกัน (adverse selection)• ประสบปัญหาสถานะการเลือกทำประกันโดยเฉพาะปีที่มีความเสี่ยงสูง

<u>เงื่อนไขพื้นฐาน</u>	<u>ข้อดี</u>	<u>ข้อจำกัด</u>
		<ul style="list-style-type: none">• ต้นทุนการบริหารจัดการสูง• เกษตรต้องจ่ายแพงเพื่อ ได้ความคุ้มครอง• มีโครงการเป็นจำนวนมากที่ล้มเหลว โครงการที่ยังอยู่ได้ต้องพึ่งการอุดหนุนจากรัฐอย่างสูง

ทั้งนี้ การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน จะต้องมีการสำรวจและประเมินความเสียหายรายแปลงที่เกษตรกรเอาประกันกันภัยว่าเป็นความเสียหายที่เกิดจากภัยที่ได้รับความคุ้มครองจากกรมธรรม์ประกันภัย และเป็นปริมาณความเสียหายจริงเท่าใด

1.2 การประกันภัยแบบดัชนี (Index Base Insurance) ซึ่งหลักการชดใช้ค่าสินไหมของกรมธรรม์ประเภทนี้ อาศัยตัวชี้วัดจากดัชนีที่สามารถหาค่าทางสถิติ และมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเสียหายของพืชผลทางการเกษตรที่ต้องการความคุ้มครอง เช่น ดัชนีผลผลิตของเขตพื้นที่ ซึ่งใช้ดัชนีผลผลิตในเขตพื้นที่นั้นๆ โดยการประกันประเภทนี้มีความแพร่หลายในสหรัฐ และ บราซิล ดัชนีสภาพอากาศ โดยดัชนีของปริมาณน้ำฝนที่ตรวจวัดได้จากสถานีตรวจวัดน้ำฝนในปริมาณใกล้เคียงกับแปลงเพาะปลูกที่เอาประกันภัย เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาชดใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยเกษตรกรในพื้นที่เดียวกันจะถูกลือว่ามีความเสียหายเท่ากัน ไม่มีการประเมินความเสียหายที่แปลง

ปลูก ซึ่งมีต้นทุนในการประเมินความเสียหายที่ต่ำ เหมาะสมกับภัยที่กระทบเป็นวงกว้าง อาทิ ภัยแล้ง ซึ่งใช้แพร่หลายในอินเดีย เม็กซิโก เป็นต้น

ตารางที่ 2-3 แสดงรายละเอียดการประกันภัยแบบดัชนี

เงื่อนไขพื้นฐาน	ข้อดี	ข้อจำกัด
<ul style="list-style-type: none">• ต้องเป็นภัยที่ค่อยๆก่อตัว เช่น ภัยแล้ง อุณหภูมิสูงขึ้นสูง ฯลฯ• ผลผลิตที่แปลงและดัชนีสภาพอากาศต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างสูง• ต้องมีเงื่อนไขทางเทคนิคต่างๆ เช่น สถานีตรวจวัดอากาศ ความถูกต้องของข้อมูล อุดหนุนวิทยา การมีข้อมูลย้อนหลังเป็นเวลานาน• อาจต้องมีกฎหมายกำกับดูแลประกันภัยแบบพิเศษ	<ul style="list-style-type: none">• เหมาะสมสำหรับการประกันภัยเดียวที่มีความร้ายแรง (single catastrophic peril)• มักจะมีข้อมูลทางด้านอู่ดูฯ เพียงพอต่อการคำนวณอัตราเบี้ยประกัน (ส่วนใหญ่ 30 ปี)• ไม่ต้องใช้โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น หลายอย่างนัก• ไม่ต้องประเมินความเสียหายแบบแปลงต่อแปลง• เป็นมาตรฐาน และโปร่งใส• ต้นทุนการบริหารจัดการต่ำ	<ul style="list-style-type: none">• ค่าสินไหมไม่ตรงกับค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง• ไม่เหมาะกับภัยที่เกิดเฉพาะที่• การยอมรับของเกษตรกร• ต้องให้ความรู้และทำความเข้าใจกับเกษตรกรมาก• มีค่าใช้จ่ายสูงในช่วงเริ่มโครงการ• ไม่ใช่กรรมธรรม์ที่ใช้ได้ทุกที่ ต้องมีการออกแบบดัชนีใหม่ให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

1.3 การประกันรายได้จากพืชผล ซึ่งคุ้มครองปริมาณและความแปรผันของราคา (Price Risk) ซึ่งรัฐบาลได้นำแนวทางนี้มาใช้ในปี 2554 โดยเริ่มดำเนินโครงการประกันราคาข้าวเป็นอันดับแรก เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันและความน่าเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวว่าจะขายผลผลิตได้ในราคาที่รัฐบาลกำหนด แม้ว่าราคาลดลงในขณะนั้นจะมีความผันผวนก็ตาม แต่ทั้งนี้เนื่องจากต้องรับภาระส่วนต่างที่สูงมากในระยะหลัง จึงต้องมีการชะลอโครงการนี้ในปัจจุบัน

ทั้งนี้เกษตรกรยังต้องรับความเสียหายบางส่วนไว้เองในรูปแบบของประกันภัยร่วม หรือ ความรับผิดชอบส่วนแรกโดยปัจจัยหลัก

ตารางที่ 2-4 แสดงรายละเอียดการประกันภัยรายได้จากพืชผล

<u>เงื่อนไขพื้นฐาน</u>	<u>ข้อดี</u>	<u>ข้อจำกัด</u>
<ul style="list-style-type: none">จำเป็นต้องมีตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าที่มีการพัฒนา และทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเงื่อนไขนี้มักไม่มีอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา หรือประเทศที่มีรายได้ประชาชาติระดับกลาง	<ul style="list-style-type: none">ให้ความคุ้มครองที่ครอบคลุมเหมาะที่จะเชื่อมโยงกับการให้สินเชื่อทางการเกษตร เนื่องจากความสามารถในการจ่ายทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยของเกษตรกรขึ้นอยู่กับรายได้	<ul style="list-style-type: none">เหมือนกับการประกันแบบรวมหลายภัย

จากการสำรวจพบว่าการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรประเภทต่างๆที่กล่าวข้างต้นนั้นได้รับความนิยมและแพร่หลายในหลายประเทศที่มีอุตสาหกรรมเกษตรขนาดใหญ่ โดยขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจและการพัฒนาของอุตสาหกรรมเกษตรและเกษตรกรของประเทศนั้นๆ

ตารางที่ 2-5 แสดงรายละเอียดการประกันภัยประเภทต่าง

a) การประกันภัยพืชผลแบบชนิดใช้ตามความเสียหายที่แท้จริง (จ่ายสินไหมชดเชยความเสียหายจริงที่หน่วยที่เอาประกัน)		
รูปแบบกรมธรรม์	ฐานของการชดเชย	ความแพร่หลาย
1. แบบกำหนดชนิดภัย (Named Peril)	เปอร์เซ็นต์ของความเสียหาย	แพร่หลาย
2. แบบรวมหลายภัย (Multi-Peril or MPCl)	ผลผลิตที่สูญเสีย	แพร่หลาย
b) การประกันภัยพืชผลแบบดัชนี (จ่ายสินไหมโดยวัดค่าดัชนี)		
รูปแบบกรมธรรม์	ฐานของการชดเชย	ความแพร่หลาย
3. แบบดัชนีผลผลิตของเขตพื้นที่ (Area-Yield Index)	ผลผลิตที่สูญเสียในเขตพื้นที่	สหรัฐ, อินเดีย, บราซิล
4. แบบดัชนีสภาพอากาศ (Crop Weather Index Insurance)	ขั้นการจ่ายเงิน (payout scale) ของดัชนีสภาพอากาศ	อินเดีย, เม็กซิโก, มาลาวี, แคนาดา, สหรัฐ ฯลฯ
5. แบบดัชนีการเจริญเติบโตของพืช (Normalized Difference Vegetation Index (NDVI) Insurance)	ขั้นการจ่ายเงินของดัชนีการเจริญเติบโตของพืช (NDVI)	เม็กซิโก, สเปน, แคนาดา
c) การประกันรายได้จากพืชผล (จ่ายสินไหมโดยวัดปริมาณผลผลิตและราคาผลผลิต)		
รูปแบบกรมธรรม์	ฐานของการชดเชย	ความแพร่หลาย
6. การประกันรายได้จากพืชผล Crop Revenue Insurance (CRI)	ความสูญเสียทางด้านผลผลิตและราคา	เฉพาะสหรัฐอเมริกา

สรุป

รูปแบบการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรในต่างประเทศมี 3 แบบ ดังนี้

1. **คุ้มครองปริมาณแปรผันของผลผลิต(Product ion Risk)** เป็นกรมธรรม์ที่ชดใช้ตามความเสียหายที่แท้จริง (Indemnity based Insurance) ซึ่งกรมธรรม์ประกันภัยจะชดใช้ค่าสินไหมในกรณีที่ข้าวที่เอาประกันภัยเสียหายจากภัยที่คุ้มครองภายใต้กรมธรรม์ ซึ่งมีทั้งแบบคุ้มครองภัยรายเดี่ยว เช่น ภัยน้ำท่วม เป็นต้น และแบบคุ้มครองภัยหลายภัย เช่น การประกันภัยข้าวนาปีของประเทศไทย ที่ให้ความคุ้มครอง ภัยน้ำท่วม ภัยแล้ง ภัยลมพายุ ภัยอากาศหนาว ภัยลูกเห็บ ไฟไหม้ ศัตรูพืช หรือโรคระบาด ซึ่งทั้ง 2 แบบความคุ้มครองมีข้อดี และข้อเสียที่แตกต่างกัน ทั้งด้านต้นทุนการรับประกัน เบี้ยประกันภัย การจัดการด้านสินไหมทดแทน ซึ่งต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐ สำหรับเบี้ยประกันภัย และการรับประกันภัยต่อ ตลอดจน การบริหารจัดการโครงการ

2. **การประกันภัยแบบดัชนี (Index Base Insurance)** โดยการชดใช้ค่าสินไหมจะใช้ตัวชี้วัดจากดัชนีที่สามารถหาค่าทางสถิติ และมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเสียหายทางพืชผลทางการเกษตรที่ต้องการคุ้มครอง เช่น การใช้ดัชนีของปริมาณน้ำฝนที่ตรวจวัดได้จากสถานีตรวจวัดน้ำฝนในปริมาณใกล้เคียงกับแปลงเพาะปลูกที่เอาประกันภัย เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาชดใช้ค่าสินไหม ซึ่งเป็นแนวทางที่มีต้นทุนในการประเมินความเสียหายต่ำ เหมาะสำหรับพื้นที่ที่เกิดภัยเป็นบริเวณกว้าง

3. **การประกันรายได้จากพืชผล (Crop Revenue Insurance)** เป็นการประกันรายได้จากพืชผล ซึ่งคุ้มครองปริมาณและความแปรผันของราคา (Price Risk) เป็นการสร้างหลักประกันและความน่าเชื่อถือให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ที่จะขายผลผลิตได้ตามราคาที่รัฐบาลกำหนดไว้ ถึงแม้ว่า ราคาตลาดในขณะนั้นจะมีความผันผวนหรือต่ำกว่าราคาที่รัฐบาลกำหนดไว้ แต่เนื่องจากภาครัฐต้องรับภาระส่วนต่างที่สูงมาก ทำให้มีการหยุดโครงการนี้ไป

บทที่ 3

การประกันภัยข้าวนาปีในประเทศไทย

รูปแบบการประกันภัยข้าวนาปีในประเทศไทย

จากแนวคิดในการดำเนินงานโครงการข้าวนาปี โดยทางรัฐบาลให้มีการตั้งคณะทำงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนในปี 2554 เพื่อทำการศึกษาและหาแนวทางในการพัฒนาและขับเคลื่อน โครงการนี้ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมนั้น คณะทำงานได้มีความเห็นในการพัฒนารูปแบบการ ประกันภัยข้าวนาปี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ หลายประการดังต่อไปนี้

1. การประกันภัยนี้จะมีลักษณะเป็นภาคสมัครใจทั้งการซื้อกรมธรรม์ของเกษตรกรผู้ ปลูกข้าว และบริษัทที่จะเป็นผู้รับประกันภัย เพื่อมิให้เป็นภาระต่อฝ่ายใดในการดำเนินงานตาม โครงการนี้
2. รัฐบาลยินดีที่จะจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่ง เพื่อเป็นการกระตุ้นและช่วยเหลือค่า เบี้ยประกันภัยให้กับเกษตรกรผู้เอาประกันภัย
3. เบี้ยประกันภัยที่เกษตรกรจ่าย ต้องอยู่ในระดับที่ไม่สูงจนเกินกว่าจำนวนเงินที่ เกษตรกรจะรับภาระได้
4. การดำเนินโครงการนี้มีเป้าหมายที่มีความยั่งยืน โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความพอใจ และยินดีที่จะเข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นในเบื้องต้นทางสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง (สศค.) ในฐานะผู้ มีบทบาทหลักในการเป็นผู้นำของโครงการ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ในฐานะผู้ มีบทบาทในการเป็นช่องทางในการขายกรมธรรม์ประกันภัยให้กับเกษตรกร ได้มี การศึกษาและออกไปสอบถามกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเกี่ยวกับความสนใจในการประกันภัยข้าวนาปี โดยเฉพาะค่าเบี้ยประกันภัย โดยได้รับคำตอบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะเข้าร่วม

โครงการหากเบี้ยประกันภัยอยู่ในระดับไม่เกิน 100 บาท ต่อไร่ นอกจากนั้น การสอบถามเกษตรกร ยังได้ทราบถึงความต้องการและความพึงพอใจในระบบการประกันภัย กรณีเกิดความเสียหายต่อข้าวที่เอาประกันภัยว่า ทางเกษตรกรต้องการให้มีการสำรวจและประเมินความเสียหายที่แท้จริง ซึ่งตรงกับประเภทการประกันภัยแบบชดใช้ตามความเสียหายที่แท้จริง (Indemnity Based Insurance) ดังนั้น คณะทำงานฯ จึงนำเอาข้อมูลที่ได้รับทั้งหมดมาหาบทสรุป เกี่ยวกับการออกแบบการประกันภัยข้าวนาปี เพื่อตอบสนองกับทุกๆ ปัจจัยและภาคส่วนให้ได้มากที่สุด

อย่างไรก็ตาม รูปแบบการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร แบบชดใช้ความเสียหายที่แท้จริง จะต้องมีการบูรณาการทางด้านพิจารณาค่าสินไหมทดแทนรายแปลง ซึ่งต้องใช้บุคลากรจำนวนมาก และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่สูงซึ่งย่อมสะท้อนโดยตรงต่อค่าเบี้ยประกันภัยที่จะต้องสูงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยค่าเบี้ยประกันภัยในระดับไม่เกิน 100 บาทต่อไร่นั้นไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการพิจารณาค่าสินไหมรายแปลง โดยเฉพาะในกรณีเกษตรกรรายย่อย ไม่รวมถึงค่าสินไหมที่จะต้องจ่ายทดแทนให้เกษตรกร แต่ทั้งนี้คณะทำงานฯ ได้ค้นพบว่า หน่วยงานราชการเองก็มีระบบการเยียวยาให้กับเกษตรกรที่พืชผลได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติอยู่แล้ว โดยสามารถจะประยุกต์ให้เข้ากับเงื่อนไขของการประกันภัยได้ จึงได้ทำการศึกษาในรายละเอียดของระบบการเยียวยาดังกล่าว ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีกระบวนการดำเนินการอยู่แล้วดังนี้

1. การขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าว (ทพศ.1/ทบก.) โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ต้องทำการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ปลูกข้าว หลังจากที่ได้ทำการเพาะปลูกข้าวในแปลงนาของตนเองแล้วไม่น้อยกว่า 15 วัน และจะมีการประชาคมในท้องถิ่นที่ตรวจสอบว่าเกษตรกรผู้นั้น ได้ให้ข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับการเพาะปลูกข้าวในปีนั้นๆ เพื่อเป็นหลักฐานในการเข้าโครงการประกันราคาข้าวของรัฐบาล ดังนั้น ประโยชน์ของการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ1/ทบก.) จึงสามารถนำมาใช้กับการเอาประกันภัย ในประเด็นการต้องมีทรัพย์สินที่เอาประกันภัยจริงในวันที่ขอเอาประกันภัย

2. กระบวนการเยียวยาให้กับเกษตรกรที่พืชผลได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติ โดยภาครัฐได้มีระเบียบราชการเกี่ยวกับการเยียวยาให้กับเกษตรกรที่พืชผลได้รับความเสียหายอย่างสิ้นเชิงจากภัยพิบัติต่างๆ ตามหลักเกณฑ์คร่าวๆ ดังนี้

2.1 เมื่อเกิดเหตุการณ์ในพื้นที่ที่สังเกตเห็นว่าจะก่อให้เกิดภัยพิบัติ หรือเกิดภัยพิบัติขึ้นแล้ว ทางเจ้าหน้าที่ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย (ปภ.) ในท้องถิ่นนั้น ก็จะออกไปสำรวจและทำเรื่องเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ประกาศพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบนั้นเป็นเขตภัยพิบัติ

2.2 สำหรับเกษตรกรที่ปลูกพืชในเขตที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ประกาศเป็นเขตภัยพิบัติ หากพบว่าพืชผลของตนเองได้รับความเสียหายอย่างสิ้นเชิง ก็จะต้องไปแจ้งเรื่องและยื่นคำร้องที่สำนักงานเกษตรอำเภอ หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ จะทำเรื่องเสนอขอแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการตรวจสอบและประเมินความเสียหาย ตามระเบียบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.3 หลังจากทำการสำรวจความเสียหายแล้ว จะมีกระบวนการประชาคมภายในท้องที่ และเสนอเรื่องเข้าพิจารณาในคณะกรรมการระดับอำเภอ และระดับจังหวัดตามลำดับ ก่อนที่จะมีการอนุมัติการเยียวยาตามระเบียบของกระทรวงการคลัง

จากขั้นตอนการเยียวยาที่รัดกุมข้างต้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพิจารณาค่าสินไหมทดแทนที่ตรงกับความเป็นจริงได้ นอกจากนี้ข้อมูลการเยียวยาให้กับเกษตรกรทั่วประเทศในแต่ละปีก็ได้มีการรวบรวมไว้โดยสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลทางสถิติและเป็นฐานในการคำนวณอัตราเบี้ยประกันภัยที่เหมาะสมได้ ดังนั้นการออกแบบกรมธรรม์ประกันภัยข้าวนาปี จึงได้นำเอากระบวนการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจและการเยียวยาให้กับเกษตรกรที่พืชผลได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติ มาบรรจุไว้เป็นเงื่อนไขของการรับประกันภัยด้วย

สำหรับกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันภัยข้าวนาปีแบ่งออกเป็นกลุ่มงานหลักๆ 3 ด้านดังนี้

1. กระบวนการด้านการตลาด

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ทางด้านการตลาด เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่เป็นลูกค้าสินเชื่อและเงินฝากของธนาคาร ประกอบกับธนาคารมีสาขาอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศ จึงเป็นการเหมาะสมที่จะทำหน้าที่เป็นช่องทางการขายกรมธรรม์ประกันภัยข้าวนาปี โดยให้สาขาของธนาคารสามารถออกใบรับรองการเอาประกันภัยให้กับเกษตรกรที่ขอเอาประกันภัย และเก็บเบี้ยประกันภัยจากเกษตรกรผู้เอาประกันภัย เพื่อนำส่งให้กับบริษัทประกันภัยผ่านระบบของธนาคาร

กิจกรรมทางด้านการตลาดที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการประชาสัมพันธ์โครงการและการให้ความรู้แก่ทั้งเกษตรกร รวมทั้งเจ้าหน้าที่สาขาของธนาคาร ในเรื่องของประโยชน์และเงื่อนไขของกรมธรรม์ประกันภัยนี้ โดยคณะทำงานฯ ได้จัดการประชุมอบรมเกษตรกรและเจ้าหน้าที่สาขาของธนาคาร ตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อชี้แจงถึงรายละเอียดของโครงการนี้

2. กระบวนการด้านเงื่อนไขของกรมธรรม์ประกันภัย

กรมธรรม์ประกันภัยข้าวนาปีมีรูปแบบชดเชยตามความเสียหายที่แท้จริง (Indemnity Insurance) โดยถือเอากระบวนการตามระเบียบราชการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงการคลังเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขการรับประกันภัย รวมทั้งการชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่เกษตรกรผู้เอาประกันภัย ดังนั้นจึงได้กำหนดเงื่อนไขของกรมธรรม์ประกันภัยให้เป็นแบบเฉพาะกิจเพื่อสอดคล้องกับระเบียบราชการ ดังนี้

2.1 ความเสียหายอย่างสิ้นเชิงของข้าวที่เพาะปลูกในความหมายของระเบียบราชการ คือ การที่ต้นข้าวตายหรือได้รับความเสียหายจนไม่สามารถที่จะเจริญเติบโตต่อไปได้ แม้เกิดขึ้นเพียงบางส่วนหรือทั้งหมดของแปลงเพาะปลูก ซึ่งจะแตกต่างจากความหมายของคำว่าความเสียหายอย่างสิ้นเชิง (Total Loss) ที่ใช้กันโดยทั่วไปในตามหลักของกรมธรรม์ประกันภัยที่ต้องเสียหายอย่างสิ้นเชิงของแปลงเพาะปลูกทั้งหมด

2.2 การกำหนดให้เกษตรกรที่ขอเอาประกันภัย ต้องเอาประกันภัยข้าวนาปีที่ตนเพาะปลูกทุกๆ แปลง ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเดียวกันทั้งหมด

ในกรณีที่เกษตรกรมีแปลงนาอยู่หลายแปลงและต้องการเอาประกันภัยเฉพาะบางแปลงเท่านั้น แต่ปรากฏว่าระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับการเสียหายสำหรับพืชผลที่ได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติยังมีจำกัดในการระบุเฉพาะเจาะจงถึงแปลงนาที่ได้รับความเสียหาย ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดเป็นเงื่อนไขว่าเกษตรกรต้องเอาประกันภัยข้าวนาปีที่เพาะปลูกทุกๆ แปลงที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเดียวกันทั้งหมด

กระบวนการด้านการรับประกันภัย

จากเจตนารมณ์ที่ให้การประกันภัยข้าวนาปีมีลักษณะแบบภาคสมัครใจทั้งในด้านเกษตรกรผู้ซื้อและบริษัทที่รับประกันภัย อีกทั้งโครงการนี้เป็นโครงการระยะยาวที่อยู่ในช่วงระยะเริ่มต้นของการเรียนรู้และพัฒนาในทุกๆ ด้าน ดังนั้น สมาคมประกันวินาศภัยไทยจึงได้รับบทบาทในการเป็นผู้แทนของบริษัทสมาชิกในขณะทำงานฯ รวมทั้งทำหน้าที่เชิญชวนบริษัทสมาชิกที่สนใจจะรับประกันภัย ให้เข้ามาร่วมรับประกันภัย โดยในปี 2554 มีบริษัทประกันวินาศภัยไทยสนใจเข้าร่วมรับประกันภัยเพียง 8 บริษัท ดังมีรายนามต่อไปนี้

1. บริษัท กรุงเทพประกันภัย จำกัด (มหาชน)
2. บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน)
3. บริษัท ไทยเศรษฐกิจประกันภัย จำกัด (มหาชน)
4. บริษัท นวกิจประกันภัย จำกัด (มหาชน)
5. บริษัท ประกันภัยไทยวิวัฒน์ จำกัด (มหาชน)
6. บริษัท เมืองไทยประกันภัย จำกัด (มหาชน)
7. บริษัท วิริยะประกันภัย จำกัด (มหาชน)
8. บริษัท อากเนย์ประกันภัย จำกัด (มหาชน)

ดังนั้นเพื่อเป็นการลดภาระในส่วนของการออกกรมธรรม์ประกันภัยให้กับเกษตรกร และการดำเนินงานด้านเอกสารอื่นๆรวมถึงการจัดการด้านสินไหมทดแทน บริษัทสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการจึงมีมติแต่งตั้งให้ บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน) รับทำหน้าที่ผู้ดำเนินการแทนบริษัทประกันภัยร่วมทั้งหมด ในส่วนของการรับชำระเบี้ยประกันภัยนั้นบริษัทประกันภัยร่วมทั้งหมดได้ตกลงให้สมาคมประกันวินาศภัยไทย ทำหน้าที่ในการรับชำระเบี้ยประกันภัยจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยได้ตกลงที่จะสำรองเบี้ยประกันภัยที่ได้รับในสัดส่วนร้อยละ 50 ไว้ที่สมาคมประกันวินาศภัย เพื่อเตรียมไว้สำหรับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้กับเกษตรกรผู้เอาประกันภัยที่นำข้าวได้รับความเสียหายได้รับเงินอย่างรวดเร็ว ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 50 ก็จะชำระให้กับบริษัทที่ร่วมรับประกันภัยตามสัดส่วนที่รับ

ทั้งนี้เนื่องจากการประกันภัยดังกล่าวมีวงเงินการเอาประกันภัยที่สูงมาก ดังนั้นคณะทำงานจึงมีความจำเป็นที่จะต้องบริหารความเสี่ยงให้กับบริษัทประกันภัยที่เข้าร่วมโครงการ โดยได้จัดให้มีการเอาประกันภัยต่อไปยังผู้รับประกันภัยในต่างประเทศ ที่มีศักยภาพและความชำนาญในการรับประกันภัยพืชผล โดยมีบริษัทประกันภัยต่อสวิส (Swiss Re) ซึ่งมีสำนักงานภูมิภาคที่ประเทศสิงคโปร์ เป็นผู้รับประกันภัยต่อรายใหญ่ในสัดส่วนร้อยละ 50 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 45 เป็นผู้รับประกันภัยต่อรายอื่นๆ โดยได้แต่งตั้งให้บริษัท นายหน้าประกันต่อเออีอน (Aon Re) ทำหน้าที่เป็นผู้จัดหาบริษัทประกันภัยต่อ

จากข้อสรุปและความร่วมมือของทุกหน่วยงานที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โครงการประกันภัยข้าวนาปีจึงได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2554 โดยมีมติของคณะรัฐมนตรี วันที่ 3 พฤษภาคม 2554 ทั้งนี้โครงการประกันภัยข้าวนาปีตั้งแต่ปี 2554 ถึง 2557 นั้นมีรายละเอียดความคุ้มครองและผลการดำเนินงานในแต่ละปีดังนี้

รายละเอียดของความคุ้มครองกรมธรรม์ประกันภัยข้าวนาปี พ.ศ.2554

1. ภัยที่คุ้มครอง: อุทกภัย ฝนทิ้งช่วง ลมพายุหรือไต้ฝุ่น อากาศหนาว ลูกเห็บ และไฟไหม้
 2. ทุนประกันภัยต่อไร่:
 - 2.1 ช่วงที่ 1 ต้นข้าวที่มีอายุตั้งแต่เริ่มตั้งแต่มิเริ่มเพาะปลูกจนถึง 60 วัน ทุนประกันภัย 606 บาท
 - 2.2 ช่วงที่ 2 ต้นข้าวที่มีอายุตั้งแต่วันที่ 61 ไปจนถึงวันที่เก็บเกี่ยว ทุนประกันภัย 1,400 บาท
 3. เงื่อนไขระยะเวลาการรอคอย: บริษัทจะไม่จ่ายชดเชยให้กับผู้เอาประกันภัยหากต้นข้าวได้รับความเสียหายภายใน 7 วัน นับจากวันเอาประกันภัย
 4. ค่าเบี้ยประกันภัยต่อไร่ (ไม่รวมภาษีและอากร): 120 บาท
 5. คุณสมบัติ: เป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าว และ ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร
- ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรมีความสนใจในการทำประกันภัยข้าวนาปี ทางรัฐบาลยังมีมติให้สมทบค่าเบี้ยประกันภัยบางส่วนแก่เกษตรกรผู้ขอเอาประกัน โดยเกษตรกรจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยเองเพียง 60 บาทต่อไร่ รัฐบาลสมทบค่าเบี้ยประกันภัยและค่าภาษีอากร อีก 69.47 บาทต่อไร่ นอกจากนี้ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ยังช่วยเหลือค่าเบี้ยประกันภัยในกรณีที่เกษตรกรเป็นลูกค้าสินเชื่อของธนาคาร โดยยังได้รับการสมทบค่าเบี้ยประกันภัยจากธนาคารอีก 10 บาทต่อไร่ ดังนั้นเกษตรกรจึงเหลือเป็นค่าเบี้ยประกันภัยที่จ่ายเองเพียง 50 บาทต่อไร่

ผลการรับประกันภัย พ.ศ. 2554

เนื่องจากการเพาะปลูกข้าวนาปีในแต่ละภาคของประเทศไทยมีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่แตกต่างกัน ดังนั้นการขายประกันภัยข้าวนาปีในปี พ.ศ. 2554 จึงมีการแบ่งระยะเวลาของการขายเป็น 2 ช่วงดังนี้

ช่วงที่ 1: ภาคอื่นๆ ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ถึง 31 สิงหาคม 2554

ช่วงที่ 2: ภาคใต้ ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ถึง 31 ธันวาคม 2554

โดยการส่งเสริมของภาครัฐและเอกชนตามที่กล่าวข้างต้น ผลการรับประกันภัยข้าวนาปีในปี 2554 จึงประสบผลสำเร็จในด้านการขายในระดับหนึ่ง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

พื้นที่เพาะปลูกข้าวทั่วประเทศ	61,074,780	ไร่
พื้นที่เสียหายจากการเพาะปลูกข้าวทั่วประเทศ	10,079,838	ไร่ (ร้อยละ 16.5)
ผู้เอาประกันภัย	55,228	ราย
พื้นที่เอาประกันภัย	1,059,131	ไร่ (ร้อยละ 1.73)
พื้นที่ขอรับค่าสินไหม	625,069	ไร่ (ร้อยละ 59)
ค่าเบี้ยประกันภัย(รวมภาษีและอากร)	136,564,533	บาท
ค่าสินไหมทดแทน	756,487,971	บาท
อัตราความเสียหาย	ร้อยละ 553	

จากข้อมูลข้างต้น จะพบได้ว่าในปี 2554 ซึ่งประเทศไทยประสบกับน้ำท่วมครั้งใหญ่ โดยมีพื้นที่ประสบภัยจำนวน 66 จังหวัด จากจังหวัดทั้งหมดทั่วประเทศ 77 จังหวัด มีความเสียหายของพื้นที่ปลูกข้าวถึงร้อยละ 16.5 แต่ทั้งนี้การรับประกันภัยข้าวนาปีนั้นสามารถจำหน่ายได้เพียง 1.059 ล้านไร่ หรือร้อยละ 1.73 ของพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด โดยมีพื้นที่ที่เอาประกันและขอรับค่าสินไหมอยู่

ถึงร้อยละ 59 โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ผู้นั้นอยู่ในที่ลุ่มตามริมแม่น้ำสายหลักของประเทศ ซึ่งมีความเสี่ยงภัยที่สูงมาก และซ้ำซาก โดยเกษตรกรที่ขอเอาประกันภัยมีความมั่นใจว่าจะประสบอุทกภัยในปีดังกล่าว ซึ่งเป็นสาเหตุหลักทำให้จำนวนปีที่เอาประกันภัยได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก จนมีอัตราค่าเสียหายสูงถึงร้อยละ 592

ในส่วนองงานด้านสินไหมทดแทน เนื่องจากในปีดังกล่าวเป็นปีแรกของการรับประกันภัยจำนวนปีที่ได้อิงตามกระบวนการเยียวยาของทางราชการเป็นหลัก ดังนั้นแม้ว่าผู้รับประกันภัยจะไม่ต้องทำการสำรวจและประเมินความเสียหายเป็นรายแปลงก็ตาม แต่ยังคงต้องใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องของกรมส่งเสริมการเกษตร มาเป็นหลักฐานในการประกอบการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ทั้งนี้เนื่องจากการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของเกษตรกรผู้เอาประกันเป็นจำนวนมาก ในปีดังกล่าว จึงทำให้ประสบปัญหาต่างๆในกระบวนการต่างๆ ตั้งแต่รับประกัน จนถึงการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังนี้

1. เนื่องจากอัตราเบี้ยประกันภัยที่คำนวณใช้นั้น เป็นอัตราเฉลี่ยของความเสียหายต่อพื้นที่เพาะปลูกทั่วประเทศ แต่เมื่อนำมาใช้กลับพบว่าเกษตรกรในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงสนใจเอาประกันภัยเป็นจำนวนมาก ในขณะที่เกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ำกลับไม่สนใจในการเอาประกันภัย ทำให้มีผลต่อโครงสร้างของอัตราเบี้ยประกันภัยรวมและเป็นปัจจัยทำให้เกิดความเสียหายที่สูงมาก

2. เกษตรกรยังขาดความรู้ในเรื่องเงื่อนไขและขั้นตอนในการจัดการค่าสินไหมทดแทน ซึ่งสร้างความไม่มั่นใจในการขอซื้อประกันภัยในปีต่อไป

3. ผู้รับประกันภัยขาดแคลนบุคลากร ในการพิจารณาเอกสารที่ใช้ในการขอรับค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากในปีดังกล่าวเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ที่ทำให้บริษัทผู้รับประกันภัยต้องเผชิญกับการเรียกร้องค่าสินไหมของกรมธรรม์ประเภทอื่นๆด้วย

4. สาขาของ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเองก็ประสบปัญหาจากน้ำท่วม ทำให้เอกสารที่ส่งมามีความล่าช้าเนื่องจากระบบคมนาคมในหลายๆจังหวัด ถูกตัดขาด รวมทั้งเอกสารที่สูญหายในระหว่างการขนส่ง

การประกันภัยข้าวนาปี พ.ศ. 2555

สืบเนื่องจากผลการรับประกันภัยในปี 2554 ที่มีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจำนวนสูง แม้ว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและเข้าใจถึงสถานะการณน้ำท่วมของประเทศไทยว่าเป็นเหตุการณ์หัตถ์ แต่การประกันภัยข้าวนาปียังมีจุดที่ต้องการปรับเปลี่ยนและแก้ไข อาทิ การที่เกษตรกรในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงสนใจเอาประกันภัยมาก ในขณะที่เกษตรกรในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ำไม่สนใจเอาประกันภัย ทำให้มีผลต่อโครงสร้างของการกระจายความเสี่ยงและอัตราเบี้ยประกันภัย คณะทำงานจึงมีการนำเสนอขอปรับเปลี่ยนเงื่อนไขของการประกันภัยหากจะมีการรับประกันภัยอีกในปี 2555 อาทิ การปรับเบี้ยประกันภัยให้สะท้อนถึงความเสี่ยงภัยที่แท้จริงในแต่ละพื้นที่ และ การจำกัดการรับประกันภัยในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยที่สูง

อย่างไรก็ตาม ภาครัฐมีความเห็นว่ายังไม่ควรที่จะปรับเปลี่ยนเงื่อนไขการประกันภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าเบี้ยประกันภัยเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบอุทกภัยในปีที่ผ่านมา ส่งผลทำให้บริษัทประกันวินาศภัยหลายบริษัทและผู้รับประกันภัยต่อต่างประเทศขอถอนตัวออกจากโครงการรับประกันภัยข้าวนาปี ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ให้กองทุนส่งเสริมการประกันภัยพิบัติซึ่งรัฐบาลได้อนุมัติการจัดตั้งในช่วงต้นปี 2555 เพื่อเป็นกองทุนส่งเสริมการประกันภัยพิบัติ ในวงเงิน 50,000 ล้านบาท เข้ามาเป็นผู้รับประกันภัยหลักของโครงการประกันภัยข้าวนาปี โดยมีบริษัทประกันวินาศภัย 2 บริษัทเข้าร่วมรับประกันภัยด้วยคือ

1. บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน)
2. บริษัท ประกันภัยไทยวิวัฒน์ จำกัด (มหาชน)

รายละเอียดของความคุ้มครองกรมธรรม์ประกันภัยข้าวนาปี พ.ศ. 2555

ภัยที่คุ้มครอง : อุทกภัย ฝนทิ้งช่วง ลมพายุหรือไต้ฝุ่น อากาศหนาว ลูกเห็บ ไฟไหม้

และเพิ่มภัยจากศัตรูพืชและโรคระบาด

ทุนประกันภัยต่อไร่ : ทุนประกันภัย 1,111 บาท ยกเว้นความคุ้มครองภัยศัตรูพืชและ

โรคระบาด ทุนประกันภัย 555 บาท

ระยะเวลาการคอย : บริษัทจะไม่จ่ายค่าชดเชยให้กับผู้เอาประกันภัยหากต้นข้าวได้รับความเสียหายภายใน 7 วัน นับจากวันที่เอาประกันภัย

ค่าเบี้ยประกันภัยต่อไร่ (ไม่รวมภาษีและอากร): 120 บาท

แม้จะได้ปรับปรุงอัตราเบี้ยประกันภัยแต่กรมธรรม์ประกันภัยข้าวนาปีก็มีประเด็นที่มีการเปลี่ยนแปลงหลักในปีรับประกันภัยดังนี้:-

1. เปลี่ยนแปลงทุนประกันภัยจากปี 2554 ที่แบ่งการชดเช้ออกเป็น 2 ช่วง มาเป็นทุนประกันภัยเดียวที่ 1,111 บาทต่อไร่ ตลอดระยะเวลาการเพาะปลูกข้าว และมีการขยายความคุ้มครองเพิ่มเติมถึงภัยศัตรูพืชและโรคระบาด โดยชดเชยในทุนประกันภัย 555 บาทต่อไร่ ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อเกษตรกรที่ต้องการให้การประกันภัยคุ้มครองถึงความเสียหายของข้าวจากภัยศัตรูพืชและโรคระบาดด้วย

2. เกษตรกรสามารถเลือกซื้อประกันภัยเฉพาะแปลงที่ต้องการเอาประกันภัย โดยไม่ต้องเอาประกันภัยทุกๆ แปลงในเขตอำเภอหนึ่งๆ เนื่องจากกรมส่งเสริมการเกษตร มีการปรับเปลี่ยนฐานข้อมูลการเสียหายให้สามารถระบุถึงรายละเอียดรายแปลงที่ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ยังคงต้องเอาประกันภัยเต็มพื้นที่เพาะปลูกได้ขึ้นทะเบียนไว้

3. สำหรับกระบวนการพิจารณาชดเช้อค่าสินไหมทดแทน ได้มีการพัฒนารูปแบบโดยงดการใช้เอกสาร และได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตรในการพัฒนาระบบ

สารสนเทศที่สามารถส่งข้อมูลความเสียหายของเกษตรกรผู้เอาประกันภัยให้ผู้รับประกันภัยโดยตรง ทำให้การชดเชยค่าสินไหมทดแทนมีความคล่องตัวมากขึ้น

ผลการประกันภัย พ.ศ. 2555

ในจำหน่ายกรมธรรม์ประกันภัยข้าวนาปีใน พ.ศ. 2555 มีการแบ่งระยะเวลาของการขายเป็น 2 ช่วง ตามช่วงฤดูเพาะปลูกในแต่ละภาคดังนี้

ช่วงที่ 1: ภาคอื่นๆ ตั้งแต่วันที่ 27 กรกฎาคม ถึง 26 ตุลาคม 2555

ช่วงที่ 2: ภาคใต้ ตั้งแต่วันที่ 27 สิงหาคม ถึง 26 พฤศจิกายน 2555

สืบเนื่องจาก นโยบายของภาครัฐในการคงอัตราเบี้ยประกันภัยในขณะที่ขยายความคุ้มครองภัยเพิ่มขึ้นเป็นผลทำให้ผลประกอบการรับประกันภัยในปี 2555 เป็นดังต่อไปนี้

พื้นที่เพาะปลูกข้าวทั่วประเทศ	64,950,593 ไร่
พื้นที่เสียหายจากการเพาะปลูกข้าวทั่วประเทศ	6,701,799 ไร่ (ร้อยละ 10.32)
ผู้เอาประกันภัย	45,722 ราย
พื้นที่เอาประกันภัย	872,440 ไร่ (ร้อยละ 1.34)
พื้นที่ขอรับค่าสินไหม	538,900 ไร่ (ร้อยละ 61)
ค่าเบี้ยประกันภัย (รวมภาษีและอากร)	112,492,618 บาท
ค่าสินไหมทดแทน	598,717,622 บาท
อัตราความเสียหาย	ร้อยละ 532

แม้ว่าในปี 2555 สถานการณ์ทางด้านน้ำท่วมในประเทศไทยกลับมาอยู่ในภาวะตามปกติ ซึ่งทำให้จำนวนผู้ที่ขอเอาประกันภัยลดลงเมื่อเทียบกับปี 2554 แต่สำหรับภาคการเกษตรประเทศไทยกลับประสบกับภัยฝนทิ้งช่วงหรือภัยแล้ง ซึ่งเป็นเหตุให้ข้าวนาปีที่เอาประกันภัยได้รับความเสียหายอย่างสูงไม่แพ้กับปีก่อนหน้านั้น

การประกันภัยข้าวนาปี พ.ศ. 2556

จากผลการรับประกันภัยข้าวนาปี พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2555 มีอัตราความเสียหายสูงในอัตราร้อยละ 553 และ 532 ตามลำดับ ประกอบกับกองทุนส่งเสริมการประกันภัยพิบัติที่เป็นผู้รับประกันภัยหลักในปี 2555 มีข้อจำกัดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของกองทุน ดังนั้นคณะกรรมการกองทุนจึงมีมติให้กองทุนยุติการรับประกันภัยข้าวนาปีในปี 2556 คณะทำงานฯ จึงมีความเห็นวาทภาคเอกชนควรทำหน้าที่เป็นผู้รับประกันภัยของโครงการนี้อย่างสมบูรณ์ โดยให้ทบทุนเงินไขการรับประกันภัยให้เหมาะสมจากประสบการณ์ในปีที่ผ่านมาอีกครั้งหนึ่ง

สมาคมประกันวินาศภัยไทย ได้มีการหารือกับบริษัทประกันภัย และผู้รับประกันภัยต่อต่างประเทศ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการรับประกันภัย ที่จะทำให้โครงการนี้สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างยั่งยืน สมาคมประกันวินาศภัยไทยได้นำเสนอเงื่อนไขการรับประกันภัยข้าวนาปี พ.ศ. 2556 โดยมีรายละเอียดเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. ภัยที่คุ้มครอง: อุทกภัย ฝนทิ้งช่วง ลมพายุหรือไต้ฝุ่น อากาศหนาว ลูกเห็บ ไฟไหม้ ศัตรูพืชและโรคระบาด
2. ทุนประกันภัยต่อไร่: ทุนประกันภัย 1,111 บาท ยกเว้นความคุ้มครองภัยศัตรูพืชและโรคระบาด ทุนประกันภัย 555 บาท
3. ระยะเวลาการคอย: บริษัทจะไม่จ่ายค่าชดเชยให้กับผู้เอาประกันภัยหากต้นข้าวได้รับความเสียหายภายใน 7 วัน นับจากวันที่เอาประกันภัย

จากข้อมูลเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าความคุ้มครองพื้นฐานนั้นมิได้เปลี่ยนแปลงจากปีก่อน แต่เนื่องจากประสบการณ์การรับประกันภัยในปีที่ผ่านมาพบว่าเกษตรกรซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงสนใจเอาประกันภัยมาก ในขณะที่เกษตรกรในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ำไม่สนใจเอาประกันภัย โดยมองว่าอัตราเบี้ยประกันภัยนั้นสูงเมื่อเทียบกับประสบการณ์ของตนเองในพื้นที่ ทำให้มีผลต่อโครงสร้างของการกระจายความเสี่ยง อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่เลือกที่จะรอทำประกันเฉพาะในช่วงท้ายของระยะเวลาการขายกรมธรรม์ เพื่อรอดูสถานะการในปีนั้นๆว่ามีความเสี่ยงภัยมากน้อย

เพียงใด ดังนั้นทางผู้รับประกันภัยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับอัตราเบี้ยประกันภัยให้สอดคล้องกับระดับความเสี่ยงของพื้นที่ดังนี้

4. ค่าเบี้ยประกันภัยต่อไร่:

เขตพื้นที่ตามระดับความเสี่ยง	ค่าเบี้ยประกันภัย (ต่อไร่)	อากรแสตมป์และภาษีมูลค่าเพิ่ม	ค่าเบี้ยประกันภัยรวม (ต่อไร่)
1. เสี่ยงต่ำสุด	120 บาท	9.47 บาท	129.47 บาท
2. เสี่ยงต่ำมาก	230 บาท	17.17 บาท	247.17 บาท
3. เสี่ยงต่ำ	350 บาท	26.64 บาท	376.64 บาท
4. เสี่ยงปานกลาง	440 บาท	32.94 บาท	472.94 บาท
5. เสี่ยงสูง	475 บาท	35.39 บาท	510.39 บาท

ประเด็นที่มีการเปลี่ยนแปลงพิกัดอัตราเบี้ยประกันภัยหลักในปี 2556 นั้นมีดังนี้

1. พื้นที่เพาะปลูกข้าวมีความเสี่ยงที่แตกต่างกัน ดังนั้นการแบ่งเขตพื้นที่ตามระดับความเสี่ยง และคิดอัตราเบี้ยประกันภัยที่สอดคล้องกับระดับความเสี่ยง จะทำให้เกิดความเป็นธรรมต่อเกษตรกรผู้เอาประกันภัยโดยรวมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การแบ่งเขตพื้นที่ตามระดับความเสี่ยงยังสามารถแบ่งได้ในระดับจังหวัดซึ่งถือเป็นระดับกว้าง ทั้งนี้เนื่องจากยังมีข้อจำกัดของฐานข้อมูลที่จะนำมาคำนวณความเสี่ยงของแต่ละเขตพื้นที่

2. เพิ่มข้อกำหนดให้เกษตรกรต้องเอาประกันภัยภายใน 45 วัน นับแต่วันที่ผู้เอาประกันภัยได้ทำการเพาะปลูกข้าวตามที่ระบุไว้ในแบบยื่นขึ้นการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าวรอบ 1 ปี 2556/57 และได้รับการรับรองจากกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน หรือกรรมการขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แล้ว หรือแบบขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าว (ทพศ.1/ทบค.) ปี 2556/57 โดยวัตถุประสงค์ของข้อกำหนดนี้ เพื่อลดปัญหาการยืดระยะเวลาของเกษตรกรเพื่อรอคู่สถานะการและกระจายความเสี่ยงให้เกิดความเป็นธรรมแก่เกษตรกรผู้เอาประกันภัยโดยรวมของโครงการให้มากขึ้น

ผลการรับประกันภัย พ.ศ. 2556

เนื่องจากการปรับเปลี่ยนเงื่อนไขของการรับประกันภัย โดยเฉพาะค่าเบี้ยประกันภัยที่แบ่งเขตพื้นที่ตามระดับความเสี่ยง จึงมีผลต่อภาระงบประมาณของรัฐบาลที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับการเสนอเรื่องขออนุมัติจำนวนเงินสมทบต่อคณะรัฐมนตรีจะต้องขอแบบปีต่อปี จึงทำให้การดำเนินงานของโครงการปี 2556 มีความล่าช้า โดยการจำหน่ายกรมธรรม์ประกันภัยจำนวนปี พ.ศ. 2556 นั้นเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 9 กันยายน ถึง 31 ธันวาคม 2556

เกษตรกรได้รับเงินสมทบจากรัฐบาลได้มีการเปลี่ยนแปลง ตามเขตพื้นที่ความเสี่ยงด้วย ดังนี้

	พื้นที่เสี่ยง ต่ำสุด	พื้นที่เสี่ยง ต่ำมาก	พื้นที่เสี่ยง ต่ำ	พื้นที่เสี่ยง ปานกลาง	พื้นที่เสี่ยงสูง
ค่าเบี้ยประกันภัย					
(รวมอากรแสตมป์และภาษีมูลค่าเพิ่ม)	129.47	247.17	376.64	472.94	510.39
รัฐบาลสมทบ	69.47	177.17	296.64	382.94	410.39
เกษตรกรทั่วไปชำระ (ต่อไร่)	60	70	80	90	100
เกษตรกรที่เป็นลูกค้าสินเชื่อ ธกส. ชำระ	50	60	70	80	90

(ธกส. ยังคงสมทบค่าเบี้ยประกันภัยให้กับเกษตรกรที่เป็นลูกค้าสินเชื่อของธนาคาร 10บาทต่อไร่)

เนื่องจากปี 2556 นั้น ทางโครงการได้มีการปรับเบี้ยประกันภัย ตามที่สมาคมประกันวินาศภัย และบริษัทผู้รับประกันภัยนำเสนอ ดังนั้นทางด้านผู้รับประกันภัย จึงมีบริษัทประกันวินาศภัยจำนวน 3 บริษัท เข้าร่วมรับประกันภัยจำนวนปี โดยมีรายชื่อดังนี้

1. บริษัท เจ้าพระยาประกันภัย จำกัด (มหาชน)
2. บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน)

3. บริษัท ประกันภัยไทยวิวัฒน์ จำกัด (มหาชน)

โดยการบริหารความเสี่ยงของบริษัทประกันภัยร่วมนั้น สมาคมประกันวินาศภัยได้จัดเอาประกันภัยต่อให้ผู้รับประกันภัยต่อต่างประเทศในสัดส่วนถึงร้อยละ 95 โดยแต่งตั้งให้บริษัท นายหน้าประกันต่อเอออน (Aon Re) เป็นนายหน้าประกันภัยต่อ และบริษัทประกันภัยต่อสวิส (Swiss Re) สำนักงานภูมิภาคประเทศสิงคโปร์ ยังคงเป็นผู้รับประกันภัยต่อหลักเช่นเดิม

เนื่องจากการขายประกันภัยข้าวนาปี พ.ศ. 2556 เริ่มเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2556 ซึ่งค่อนข้างล่าช้าสำหรับ เกษตรกรในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉยเหนือ และภาคเหนือที่มีพื้นที่เพาะปลูกมากของประเทศ โดยเมื่อเริ่มโครงการเกษตรกรได้มีการเพาะปลูกข้าวนาปีกันไปเป็นส่วนใหญ่แล้ว ประกอบกับการมีข้อกำหนดใหม่ให้เกษตรกรต้องเอาประกันภัยข้าวนาปีภายใน 45 วันนับแต่วันเพาะปลูก จึงเป็นผลให้เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดคุณสมบัติในการเอาประกันภัย ส่งผลให้การขายประกันภัยข้าวนาปี พ.ศ. 2556 มีจำนวนน้อยมากดังนี้

พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีทั่วประเทศ	62,079,904 ไร่
พื้นที่เสียหายจากการเพาะปลูกข้าวนาปีทั่วประเทศ	3,004,110 ไร่ (ร้อยละ 4.84)
ผู้เอาประกันภัย	7 ราย
พื้นที่เอาประกันภัย	120 ไร่ (ร้อยละ 0.0002)
พื้นที่ขอรับค่าสินไหม	28 ไร่ (ร้อยละ 23)
ค่าเบี้ยประกันภัย(รวมภาษีและอากร)	43,192 บาท
ค่าสินไหมทดแทน	31,108 บาท
อัตราความเสียหาย	ร้อยละ 72

ในปี 2556ประเทศไทยมิได้ประสบกับปัญหาน้ำท่วม หรือ ภัยแล้งดังนั้น พื้นที่เสียหายจากการเพาะปลูกข้าวนาปีทั่วประเทศจึงมีสัดส่วนที่ลดลงกว่าครึ่งหนึ่งของปีที่ผ่านมา ถึงกระนั้นก็ตามเนื่องจากปัญหาของความล่าช้าในการเปิดรับประกันภัยข้าวนาปี จึงทำให้มีผู้ขอเอาประกันภัยข้าวนาปี

ปีเข้ามาน้อยมาก คณะทำงานฯ จึงมีการประชุมและมีความเห็นร่วมกันว่าไม่นับเอาผลการรับประกันภัยในปี 2556 เป็นข้อมูลและสถิติของโครงการประกันภัยข้าวนาปีในปีต่อไป

การประกันภัยข้าวนาปี พ.ศ. 2557

เนื่องจากโครงการรับประกันภัยข้าวนาปี พ.ศ. 2556 นั้นมีจำนวนผู้มาขอทำประกันภัยน้อยมากจนไม่สามารถนำข้อมูลและสถิติมาพิจารณาในปี พ.ศ. 2557 ได้ คณะทำงานจึงมีความเห็นที่จะคงเงื่อนไขของการประกันภัยให้เป็นไปตามของปี พ.ศ. 2556 ทุกประการ โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้เห็นชอบที่จะอนุมัติการประกันภัยข้าวนาปีตามข้อเสนอของกระทรวงการคลังเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2557 รวมถึงการสนับสนุน เงินงบประมาณเพื่อชดเชยค่าเบี้ยประกันภัยข้าวนาปีแก่เกษตรกรด้วย โดยโครงการได้เริ่มการจำหน่ายกรมธรรม์ในทั่วทุกภาคของประเทศได้ตั้งแต่วันที่ 27 มิถุนายน 2557 จนถึง วันที่ 31 ธันวาคม 2557

ทางด้านผู้รับประกันภัยนั้น มีบริษัทสมาชิกของสมาคมประกันวินาศภัย สนใจในการร่วมรับประกันภัยเพิ่มอีก 1 รายจากเดิม 3 ราย ดังต่อไปนี้

1. บริษัท เจ้าพระยาประกันภัย จำกัด (มหาชน)
2. บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน)
3. บริษัท ประกันภัยไทยวิวัฒน์ จำกัด (มหาชน)
4. บริษัท วิริยะประกันภัย จำกัด (มหาชน)

ผลการรับประกันภัย พ.ศ. 2557

จากประสบการณ์ในปีที่ผ่านมา คณะทำงานฯ ได้เรียนรู้และเตรียมตัวในการขายกรมธรรม์ ให้เหมาะสมกับการเพาะปลูกข้าวนาปี ซึ่งมีผลตอบรับและผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2558 ดังนี้

พื้นที่เพาะปลูกข้าวทั่วประเทศ	61,739,500 ไร่
พื้นที่เสียหายจากการเพาะปลูกข้าวทั่วประเทศ	1,980,747 ไร่ (ร้อยละ 3.21)
ผู้เอาประกันภัย	55,509 ราย
พื้นที่เอาประกันภัย	830,673 ไร่ (ร้อยละ 1.35)
พื้นที่ขอรับค่าสินไหม	127,190 ไร่ (ร้อยละ 15.31)
ค่าเบี้ยประกันภัย(รวมภาษีและอากร)	359,861,661 บาท
ค่าสินไหมทดแทน	141,308,090 บาท
อัตราความเสียหาย	ร้อยละ 40

อนึ่งข้อมูลดังกล่าวข้างต้นเป็นข้อมูล ณ วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2558 ซึ่งยังมีเกษตรกรผู้เอาประกันบางส่วนที่ได้รับความเสียหายจากภัยแล้งในช่วงต้นปี 2558 และยังมีได้ดำเนินการขอรับค่าสินไหมทดแทน

สรุปปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

จากข้อมูลการรับประกันภัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 ข้างต้นพบว่า โครงการประกันภัยข้าวนาปีนั้นไม่ประสบผลสำเร็จ ตามเจตนารมณ์ที่ได้มุ่งหวัง โดยสามารถจำหน่ายกรมธรรม์ประกันภัยข้าวนาปี ได้ต่ำกว่าร้อยละ 2 ของพื้นที่เพาะปลูกข้าวทั้งหมด ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีงบประมาณในการช่วยเหลือค่าเบี้ยประกันภัย กว่าครึ่งหนึ่งของเบี้ยประกันภัยที่จะต้องจ่ายให้กับผู้รับประกันภัย และจากข้อมูลสถิติจะเห็นได้ว่าเบี้ยประกันภัยที่เก็บนั้นมิได้สูงไปกว่าความเสียหายจริงที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร

การประกันภัยข้าวนาปี พ.ศ. 2558

เกษตรกรส่วนใหญ่จะเริ่มปลูกข้าวนาปี ปีการผลิต 2558 ในเดือนพฤษภาคม 2558 รวมทั้ง จากประสบการณ์การดำเนินโครงการประกันภัยข้าวนาปี ในปีการผลิต 2557 นั้น โครงการประกันภัยข้าวนาปีเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน 2557 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เกษตรกรจำนวนมากได้เริ่มปลูกข้าวไปแล้ว ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีเวลาจำกัดในการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้การดำเนินโครงการฯ ในปีการผลิต 2557 ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ดังนั้นสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบโครงการฯ จึงเห็นควรเร่งรัดเสนอแนวทางการดำเนินโครงการฯ ปีการผลิต 2558 ต่อปลัดกระทรวงการคลัง เพื่อพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการให้ทันต่อการเพาะปลูก โดยแนวทางมีสาระสำคัญและแนวทางการดำเนินโครงการฯ ดังนี้

1. ขยายระยะเวลาการขออนุมัติโครงการจาก 1 ปี เป็น 3 ปี เพื่อให้โครงการมีประสิทธิภาพ และเป็นการแก้ไขปัญหาความล่าช้า ในการดำเนินโครงการ
2. แบ่งพื้นที่ความเสี่ยงใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความเสี่ยงที่แท้จริงมากขึ้น
3. เริ่มเสนอโครงการภายในเดือนมีนาคม 2558 เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการดำเนินโครงการ
4. ดำเนินการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

ในส่วนของ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ซึ่งได้รับมอบหมายให้จำหน่ายกรมธรรม์ข้าวนาปีนั้น ได้ปรับปรุงขั้นตอนในการดำเนินการจำหน่าย โดยเกษตรกรสามารถนำเอกสารบัตรประจำตัวประชาชน พร้อมกับสำเนาสมุดบัญชีเงินฝากธกส. มาขอซื้อกรมธรรม์ได้ทุกสาขาของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เมื่อเกษตรกร ชำระเบี้ยประกันภัยแล้ว ทางธกส. จะออกใบรับรองการประกันภัยให้เกษตรกรทันที ทั้งนี้ในส่วนองเงื่อนไข และอัตราเบี้ยประกันภัยนั้นยังคงเป็นไปตามปี 2557 ทุกประการ

ตารางที่ 4-1 แสดงรายละเอียดการพัฒนาโครงการประกันภัยข้าว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึงปัจจุบัน

สมาคมประกันวินาศภัยไทย Thai General Insurance Association		การพัฒนาโครงการประกันภัยข้าว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึงปัจจุบัน				
รายการ	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558	
มติคณะกรรมการ	3 พฤษภาคม 2554	26 มิถุนายน 2555	20 สิงหาคม 2556	24 มิถุนายน 2557	28 เมษายน 2558	
1. ผู้รับประกันภัย	กรุงเทพประกันภัย ทิพย์ประกันภัย นครกิจประกันภัย ไทยเศรษฐกิจประกันภัย ประกันภัยไทยวิวัฒน์ วิริยะประกันภัย เมืองไทยประกันภัย อาคเนย์ ประกันภัย	กองทุนส่งเสริมการ ประกันภัยที่บังคับ	ประกันภัยไทยวิวัฒน์ ทิพย์ประกันภัย เจ้าพระยาประกันภัย	ประกันภัยไทยวิวัฒน์ ทิพย์ประกันภัย เจ้าพระยาประกันภัย วิริยะประกันภัย	กรุงเทพประกันภัย ประกันภัยไทยวิวัฒน์ ทิพย์ประกันภัย ทูนประกันภัย นครกิจประกันภัย เจ้าพระยาประกันภัย วิริยะประกันภัย	
2. คุ้มครอง	เป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าวและขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริม การเกษตร (ทพศ.1)		ต้องทำประกันภัย 45 วันนับตั้งแต่วันที่เริ่ม เพาะปลูก		-	
3. เบี้ยประกันภัย	129.47 บาท/ไร่		129.47 - 510.39 บาท/ไร่		124.12-483.64 บาท/ไร่	
4. ประเภทภัยที่ คุ้มครอง	6 ประเภท : อุทกภัย ฝนทิ้ง ช่วง ลมพายุหรือไต้ฝุ่น อากาศ หนาว ลูกเห็บ ไฟไหม้	7 ประเภท : อุทกภัย ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ลมพายุหรือไต้ฝุ่น อากาศหนาว ลูกเห็บ ไฟไหม้ ศัตรูพืชหรือโรคระบาด				
5. ค่าสินไหม ทดแทน	60 วันแรก จ่าย 606 บาท/ไร่ ตั้งแต่วันที่ 61 1,400บาท/ไร่		ชดเชยอัตรา 1,111 บาท/ไร่ ยกเว้น ศัตรูพืชหรือโรคระบาด ชดเชยอัตรา 555 บาท/ไร่			
6. ระยะเวลาการ ครอบ	7 วัน (waiting period : ระยะเวลาที่เริ่มที่จะไม่จ่ายชดเชยหากเกิดความเสียหายนับจากรวันขอเอาประกันภัย)					
7. ระยะเวลาขาย กรมธรรม์	- ภาคขึ้น 1 ก.ค. - 31 ส.ค. 5455 - ภาคใต้ 1 ก.ค. - 31 ส.ค. 54 - ภาคใต้ 27 ส.ค. - 26 พ.ย. 55	- ภาคขึ้น 27 ก.ค. - 26 ส.ค.	9 ก.ย. - 31 ธ.ค. 56	24 มิ.ย. - 31 ธ.ค. 57	- ภาคขึ้น 1 พ.ค. - 14 ส.ค. 58 - ภาคใต้ 1 พ.ค. - 11 ธ.ค. 58	
8. เงื่อนไข กรมธรรม์	ชื่อประกันในพื้นที่ทุกแปลง ในแต่ละอำเภอ		เลือกชื่อเฉพาะแปลงที่ขอเอาประกัน			

ตารางที่ 4-2 แสดงรายละเอียดภาพรวมโครงการทั้งประเทศ ตั้งแต่ปี 2554 - 2558

สมาคมประกันวินาศภัยไทย Thai General Insurance Association		ภาพรวมโครงการทั้งประเทศ ตั้งแต่ปี 2554 - 2558			
	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	
อัตราความเสียหายของประเทศ (National Scheme) ข้อมูล ณ วันที่ 26 พฤษภาคม 2558					
1. พื้นที่เพาะปลูกทั้งประเทศ	61,074,780 ไร่	64,950,593 ไร่	62,079,904 ไร่	61,739,500.00 ไร่	
2. พื้นที่เสียหายทั้งประเทศ	10,079,838 ไร่	6,701,779 ไร่	3,086,363 ไร่	1,982,248.00 ไร่	
3. Damage Ratio (%) ของรัฐ (2/1)	16.5%	10.32%	4.97%	3.21%	
โครงการประกันภัยข้าวนาปี (Insurance Scheme)					
1. พื้นที่เอาประกันภัย (% ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งประเทศ) (หลังจากหักคืน)	1,059,131.00 ไร่ (1.73%)	872,440.50 ไร่ (1.34%)	120.00 ไร่ (0.00019%)	830,674 ไร่ (1.35%) (692,993 ไร่)	
2. พื้นที่ขอรับค่าสินไหมทดแทน	625,069.00 ไร่	538,900.05 ไร่	28 ไร่	81,970 ไร่ (ดำเนินการแล้ว)	
3. Damage Ratio (%) ของโครงการฯ (2/1)	59%	61.8%	23.3%	11.83%	
4. ค่าเบี้ยประกันภัย (หลังจากหักคืน)	136,564,533 บาท	112,492,618.16 บาท	43,192.69 บาท	359,861,661.08 บาท (301,729,377.73 บาท)	
5. ค่าสินไหมทดแทน	756,487,971 บาท	598,717,622 บาท	31,108 บาท	91,053,137 บาท	
6. Loss Ratio (%) (3/4)	553.94%	532.22%	72.01%	30.18%	

ตารางที่ 4-3 แสดงรายละเอียดอัตราเบี้ยประกันภัย

อัตราเบี้ยประกันภัย

แบ่งพื้นที่เสี่ยงเป็น 5 ระดับ คือ

รายละเอียด (บาท/ไร่)	เบี้ยประกันภัย	เบี้ยประกันภัยรวม ภาษีมูลค่าเพิ่มและ ภาษีแสดงมปี	รัฐอุดหนุน	เกษตรกรชำระ	*เกษตรกรที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. ชำระ
พื้นที่เสี่ยงต่ำที่สุด (19 จังหวัด)	115	124.12	64.12	60	50
พื้นที่เสี่ยงต่ำมาก (13 จังหวัด)	220	236.47	166.47	70	60
พื้นที่เสี่ยงต่ำ (14 จังหวัด)	330	335.24	275.24	80	70
พื้นที่เสี่ยงปานกลาง (14 จังหวัด)	420	451.54	361.54	90	80
พื้นที่เสี่ยงสูง (17 จังหวัด)	450	483.64	383.64	100	90

หมายเหตุ * ธ.ก.ส. สมทบค่าเบี้ยประกันอีก 10 บาท/ไร่ ให้กับเกษตรกรที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส.

แผนภาพที่ 4-1 แสดงรายละเอียดพื้นที่รับประกันภัย

รายละเอียดพื้นที่รับประกันภัย

1 พื้นที่ (Zone) สีแดง รวม 17 จังหวัด

1.ปทุมธานี 2.กรุงเทพฯ 3.กำแพงเพชร 4.ลพบุรี 5.ชัยภูมิ 6.นครราชสีมา 7.ยโสธร 8.บึงกาฬ
9.สิงห์บุรี 10.พระนครศรีอยุธยา 11.ร้อยเอ็ด 12.พิษณุโลก 13.นครสวรรค์ 14.สงขลา
15.นครศรีธรรมราช 16.สุโขทัย 17.อ่างทอง

2 พื้นที่ (Zone) สีเหลือง รวม 14 จังหวัด

1.ชัยนาท 2.กาฬสินธุ์ 3.พัทลุง 4.นครปฐม 5.อุบลราชธานี 6.ชลบุรี 7.อุทัยธานี 8.ตาก 9.หนองคาย
10.พิจิตร 11.ขอนแก่น 12.มหาสารคาม 13.อุดรดิตถ์ 14.สุพรรณบุรี

3 พื้นที่ (Zone) สีเขียวเข้ม รวม 14 จังหวัด

1.นนทบุรี 2.น่าน 3.เพชรบูรณ์ 4.หนองบัวลำภู 5.ปัตตานี 6.อำนาจเจริญ 7.สุราษฎร์ธานี 8.มุกดาหาร
9.ศรีสะเกษ 10.บุรีรัมย์ 11.ปราจีนบุรี 12.สุรินทร์ 13.สระบุรี 14.นครพนม

4 พื้นที่ (Zone) สีเขียว รวม 13 จังหวัด

1.แพร่ 2.ประจวบคีรีขันธ์ 3.กาญจนบุรี 4.ฉะเชิงเทรา 5.เพชรบุรี 6.พะเยา 7.อุดรธานี 8.แม่ฮ่องสอน
9.นครนายก 10.เลย 11.สกลนคร 12.สระแก้ว 13.นราธิวาส

5 พื้นที่ (Zone) สีเขียวอ่อน รวม 19 จังหวัด

1.ภูเก็ต 2.กระบี่ 3.พังงา 4.สมุทรสงคราม 5.ระนอง 6.สมุทรสาคร 7.ตรัง 8.จันทบุรี 9.ลำปาง
10.ระยอง 11.สมุทรปราการ 12.ยะลา 13.สตูล 14.ชุมพร 15.เชียงใหม่ 16.ลำพูน 17.ราชบุรี
18.ตราด 19.เชียงราย

สรุป

การประกันภัยข้าวนาปี(ปี2554-2558) เป็นการประกันภัยภาคสมัครใจ โดยภาครัฐ จัดสรรงบประมาณอุดหนุนค่าเบี้ยประกันบางส่วนให้กับเกษตรกร ตามความเสี่ยงของพื้นที่ และมีการเปลี่ยนแปลงความคุ้มครองภายใต้กรมธรรม์ประกันภัยให้เป็นไปตามที่เกษตรกรต้องการ ซึ่งการทำประกันภัยข้าวนาปี ยังไม่ประสบความสำเร็จโดยมีพื้นที่ทำประกันภัยข้าวนาปี ต่ำกว่าร้อยละ2 ของพื้นที่เพาะปลูกข้าวทั้งหมดทั่วประเทศ ประมาณ 61 ล้านไร่ อีกทั้งการกำหนดอัตราเบี้ยประกันตามความเสี่ยงของพื้นที่ มีผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยของเกษตรกร ดังนั้นจึงควรจะกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความเสี่ยงที่แท้จริง และขาดการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเข้าใจการทำประกันภัย รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) รวมถึงคณะกรรมการระดับอำเภอที่ต้องพิจารณาการประเมินความเสียหายให้ถูกต้องและรวดเร็ว

บทที่ 4

ปัจจัยและปัญหาในการจัดทำประกันภัยพืชผล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลในระดับต้น ได้แก่ การสัมภาษณ์ และสนทนา กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การโครงการประกันภัยข้าวนาปี รวมถึงการสังเกตการณ์ในการประชุมและสัมมนาต่างๆ และข้อมูลเดิมที่มีอยู่อัน ได้แก่ การทบทวนวรรณกรรม และการวิเคราะห์เอกสาร โดยอาศัยข้อมูลที่ได้ยอมรับจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาทิ แนวทางคิดทฤษฎี งานวิจัยของสถาบันการศึกษาที่ได้ไปดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว รายงานจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน รวมถึงข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจถึงโครงสร้าง แนวคิดและปัจจัยต่างๆ ที่จะใช้ในการจัดทำโครงการประกันภัยพืชผล ให้เกิดความยั่งยืน ในด้านทฤษฎีนั้น การทำให้โครงการประกันภัยพืชผลประสบความสำเร็จควรที่จะประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่ทำให้โครงการประกันภัยพืชผลประสบความสำเร็จ

1. คณะทำงานควรจะได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ จากทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยมีระยะเวลาทำงานตลอดโครงการมากกว่า 1 ปี รวมทั้งควรกำหนดบทบาทหน้าที่และภารกิจอย่างชัดเจน
2. การสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลยังมีความจำเป็นที่จะบังคับประคองให้โครงการประกันภัยพืชผลมีความยั่งยืน โดยควรที่จะมีข้อผูกพันเป็นระยะเวลา เช่น 3 หรือ 5 ปี ต่อเนื่องกัน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกร และเกิดความยืดหยุ่นในการเริ่มโครงการในแต่ละปี ตามกำหนดระยะเวลาเพาะปลูกของเกษตรกรในแต่ละภาค
3. จัดสรรงบประมาณในการทำกิจกรรมที่จำเป็นต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

3.1 การให้ความรู้ และความเข้าใจแก่เกษตรกรในเรื่องการบริหารความเสี่ยงของการทำเกษตรกรรม โดยการประกันภัยข้าวนาปีนั้นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เกษตรกรจะสามารถใช้เป็น การบรรเทาความเสี่ยงได้

3.2 พัฒนารฐานข้อมูลของการทำเกษตรกรรมอย่างสมบูรณ์และเชื่อถือได้ รวมทั้ง การบูรณาการระบบฐานข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ เพื่อสามารถนำมาวิเคราะห์ภัยที่ เหมาะสม รวมถึงพฤติกรรมเฉพาะปลูกของเกษตรกรในแต่ละภาค

3.3 สนับสนุนการสมทบค่าเบี้ยประกันภัยให้กับเกษตรกรเท่าที่จำเป็นและ เหมาะสม

3.4 สนับสนุนงบประมาณในการศึกษาและพัฒนา รูปแบบการประกันภัยที่ เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4. ในส่วนของภาคเอกชนควรสรรหาและสร้างบุคลากรที่จะมาทำงานด้านประกันภัย พืชผล โดยเฉพาะ เพื่อพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่องทั้งรูปแบบกรมธรรม์ประกันภัย ระบบการ ดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและการบริหารความเสี่ยง ซึ่งหากในอนาคตหากการประกันภัยพืชผลนี้ ได้รับการยอมรับจากเกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศและมีเบี้ยประกันภัยที่เพียงพอ ก็จะสามารถ จัดตั้งบริษัทรับประกันภัยพืชผล โดยเฉพาะ และลดการพึ่งพิงผู้รับประกันภัยต่อต่างประเทศลง

5. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) นั้นทำหน้าที่เป็นช่องทาง การขายประกันภัยได้เป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง ดังนั้นการพัฒนาพนักงานของธนาคารเกี่ยวกับการ ขาย จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ รวมทั้งการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดอย่างจริงจัง เพื่อจะช่วยส่งเสริม ความสำเร็จของยอดขายให้ขึ้นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ได้

6. รัฐบาลควรที่จะมีมาตรการปรับลดการเยียวยาให้กับเกษตรกรในระยะยาว เว้นแต่ จะเกิดกรณีเกิดมหันตภัย เพื่อเป็นการสร้างและกระตุ้นให้เกษตรกรเกิดวินัยในการบริหารและ จัดการความเสี่ยงของตนเอง รวมทั้งพัฒนาการสร้างความภูมิคุ้มกันตนเองในด้านอื่นๆด้วย

7. การเปลี่ยนแปลงนโยบายการรับประกันและรายละเอียดของการประกันภัยบ่อยเกินไปจะเป็นผลต่อการดำเนินงานของโครงการ เนื่องจากต้องทำการอบรมให้ความรู้ต่อพนักงาน ธกส. รวมทั้งเกษตรกรที่สนใจจะเอาประกันภัย

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

จากการเข้าร่วมกิจกรรมและพบกับเกษตรกรในภาคต่างๆ คณะทำงานพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่ทำให้โครงการนี้ไม่สามารถประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้มีอยู่หลายประเด็นดังนี้

1. เกษตรกรไม่ให้ความสนใจกับโครงการนี้เนื่องจากต้องรับภาระค่าเบี้ยประกันภัยบางส่วน ในขณะที่ภาครัฐนั้นได้ให้ความช่วยเหลือเยียวยาในกรณีประสบภัยอยู่แล้ว
2. เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายที่มีอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นการรับประกันภัยจึงเป็นการสร้างภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น
3. เกษตรกรในพื้นที่ความเล็ยต่ำ ไม่สนใจในการทำประกันภัย ถึงแม้เบี้ยประกันภัยจะต่ำ
4. เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงโครงการนี้เนื่องจาก เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์มีไม่เพียงพอ ทำให้การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง อีกทั้งหากมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการประกันภัยในแต่ละปี คณะทำงานจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์เพื่อทำความเข้าใจที่ถูกต้องต่อเกษตรกรและพนักงานของ ธกส.
5. ผลិតภคณ์ยังไม่จูงใจเกษตรกร โดยมีเกษตรกรบางส่วนเห็นว่าอัตราเบี้ยประกันภัยนั้นสูง เทียบกับวงเงินชดเชยที่ต่ำ
6. การจ่ายค่าสินไหมทดแทนในปีที่ผ่านมา มามีความล่าช้า ทำให้เกษตรกรขาดความเชื่อมั่นในโครงการ และผู้รับประกันภัย เนื่องจากขั้นตอนสำรวจความเสียหายของภาครัฐ ซึ่งมี

ขั้นตอนกระบวนการตรวจสอบหลายขั้นตอน ทำให้การส่งข้อมูลสินค้าใหม่ล่าช้า เป็นเหตุผลการทำให้การจ่ายค่าสินค้าใหม่ล่าช้า

7. ปัญหาที่เกิดจากการใช้ฐานข้อมูลของปีการผลิตที่ผ่านมา แทนที่จะใช้ข้อมูลปัจจุบัน ซึ่งทำให้ช่วงเวลาการจำหน่ายกรมธรรม์ไม่สอดคล้องกับการผลิต

8. ความยุ่งยากในขั้นตอนการดำเนินการ อาทิ เกษตรกรต้องแจ้งปรับข้อมูลทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ปีเพาะปลูกปัจจุบัน ของตนเองที่สำนักงานอำเภอเกษตร ตามระยะเวลาขั้นตอนการขึ้นทะเบียนของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งอยู่ที่ไม่เกิน 15 วัน

9. การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอที่ล่าช้า เนื่องจาก

9.1 อุปกรณ์คอมพิวเตอร์เก่า การประมวลผลช้า ไม่รองรับการทำงาน

9.2 บุคลากรที่ปฏิบัติงานไม่เข้าใจการทำงาน ขาดการอบรมในการปฏิบัติงาน ทำให้การบันทึกข้อมูล ผิดพลาด หรือ คลาดเคลื่อน ทำให้เกษตรกรไม่ได้รับการชดเชยค่าสินค้าใหม่

9.3 ความเข้าใจในการนำข้อมูลทะเบียนของเกษตรกร บันทึกเพื่อใช้ในการแจ้งเพื่อเรียกร้องค่าสินค้าใหม่ และการแจ้งขอความช่วยเหลือขอชดเชยจากภาครัฐ ทำให้ข้อมูลไม่ถูกต้อง เกษตรกรเสียโอกาสในการเรียกร้องค่าสินค้าใหม่

10. หน่วยงานที่รับผิดชอบขาดบุคลากร โดยเฉพาะกรณีที่เกิดภัยพิบัติที่มีการดำเนินการตรวจสอบพื้นที่ที่ความเสียหายเป็นบริเวณกว้าง ทำให้การสำรวจความเสียหาย และการรายงานความเสียหายล่าช้า เป็นผลให้การส่งข้อมูลการขอรับค่าสินค้าใหม่กับประกันภัยล่าช้า

11. หน่วยงานที่รับผิดชอบขาดแรงจูงใจ อาทิ เจ้าหน้าที่ ธกส. ซึ่งเป็นผู้ขายประกันภัย ไม่มีแรงจูงใจ ในการขายประกันข้าวจังหวัดที่กำหนดแบ่งตามพื้นที่ ตามเป้าที่โครงการกำหนดไว้ และคณะทำงานสำรวจความเสียหาย ที่ได้รับการแต่งตั้งก็ไม่มีงบประมาณค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดในการทำงาน ทำให้เกิดการดำเนินงานที่ล่าช้า

12. ความยืดหยุ่นในการแจ้งทำประกันภัย เนื่องจากมีการกำหนดจำนวนพื้นที่ ในโซนพื้นที่ในการทำประกันของแต่ละอำเภอ /จังหวัด ดังนั้นเมื่อหน่วยงานขาย(ชกส.)มีการขายประกันพื้นที่ประกันเกินจำนวนพื้นที่ที่ได้รับมา ต้องไปแจ้งขอพื้นที่ของโซนใกล้เคียงมาขายประกันเพิ่ม ซึ่งมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก

13. การแจ้งทำประกันภัย ไม่สามารถเปลี่ยนชื่อผู้เอาประกันจากสามี เป็น ภรรยาได้ เนื่องจากต้องมีการแจ้งเปลี่ยนหรือขึ้นทะเบียนใหม่ตามทบก.ก่อนจึงจะสามารถแจ้งทำประกันภัยได้

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการข้าวนาปี

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและพยากรณ์ทางการเกษตร (แม่โจ้โพลล์) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้สอบถามความคิดเห็นจากเกษตรกรจำนวน 784 ราย (ภาคเหนือร้อยละ 33.2 ภาคกลางร้อยละ 30.6 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 22.8 ภาคใต้ร้อยละ 13.4) เกี่ยวกับ “เกษตรกร กับโครงการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร”เนื่องจากที่ผ่านมาได้รับผลกระทบจากสภาพอากาศแปรปรวนและภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง โรคพืช โรคแมลงระบาด ฯลฯ พบว่ามีเกษตรกรถึง 83.7% เคยประสบปัญหาผลผลิตทางการเกษตรเสียหายจากภัยพิบัติ ในจำนวนนี้ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วม 53.7% ภัยแล้ง 23.6% และปัญหาโรคแมลงระบาด 13.4% แต่มีเกษตรกรอยู่ 16.3% ไม่เคยประสบปัญหาภัยพิบัติ

จากการสอบถามถึงโครงการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ 62.3% ทราบว่ามีโครงการนี้อยู่ อีก 37.2% ไม่ทราบบว่ามีโครงการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร โดยมีเกษตรกรมากถึง 90.4% สนใจที่จะเข้าร่วมโครงการ แต่จนถึงขณะนี้ยังมีเกษตรกรมากถึง 80.5% ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ มีเพียง 19.5% เท่านั้นที่เข้าร่วมโครงการแล้ว อีก 9.6% ไม่สนใจที่จะเข้าร่วม

เมื่อสอบถามถึงความเหมาะสมของเบี้ยประกันภัยที่เกษตรกรจะต้องจ่ายเอง 60 บาท/ไร่ พบว่า 71.2% เห็นว่าเหมาะสมดี 28.8% เห็นว่าไม่เหมาะสม โดยมองว่าควรมีอัตราเบี้ยประกันอยู่ที่

38บาท/ไร่

จากการสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อโครงการพบว่า 80.1% เห็นว่าจะสามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรได้เพราะเป็นการช่วยเหลือเบื้องต้น-ป้องกันล่วงหน้าหากผลผลิตได้รับความเสียหายก็ยังได้รับค่าชดเชยใช้เป็นทุนในการผลิตฤดูกาลใหม่ได้ มีเพียง 19.9% เท่านั้นที่คิดว่าไม่น่าจะมีส่วนช่วยเหลือได้ เนื่องจากเห็นว่าค่าชดเชยที่จะได้อยู่ในอัตราต่ำ ช่วยได้เพียงบางส่วน เพราะต้นทุนการผลิตสูง อีกทั้งยังไม่มั่นใจในโครงการ การเบิกจ่ายค่าชดเชยล่าช้า และโครงการดังกล่าวไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่

หลักการและแนวทางการรับประกันภัยปี พ.ศ. 2558/2559

1. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ เป็นผู้เอาประกันภัย ได้รับความคุ้มครองจากธรรมชาติ 7 ประเภท ได้แก่ อุทกภัย ฝนทิ้งช่วง ลมพายุ อากาศหนาว ลูกเห็บ และอัคคีภัย รวมทั้งภัยศัตรูพืชและโรคระบาด
2. แบ่งพื้นที่การรับประกันภัยออกเป็น 5 พื้นที่ตามระดับความเสี่ยง โดยเกณฑ์ความเสียหายเฉลี่ยย้อนหลังตั้งแต่ปี 2548 – 2556 เพื่อจัดเก็บเบี้ยประกันภัยในอัตราที่แตกต่างกันตามระดับความเสี่ยง
3. สมาคมประกันวินาศภัยไทย โดยบริษัทสมาชิก เป็นผู้รับประกันภัยในส่วนที่เพิ่มเติมจากมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยของรัฐ เช่นเดียวกับการดำเนินโครงการฯ ในปี 2554 2556 และ 2557
4. เกณฑ์การประเมินความเสียหายเพื่อจ่ายค่าสินไหมทดแทนใช้แนวทางเดียวกันกับที่ภาครัฐดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เช่นเดียวกับการดำเนินโครงการฯ ในปี 2554 – 2557
5. ธ.ก.ส. เป็นผู้บริหารโครงการฯ และเป็นตัวกลางระหว่างเกษตรกรผู้เอาประกันภัยกับผู้รับประกันภัย เช่นเดียวกับการดำเนินโครงการฯ ในปี 2554 – 2557

รายละเอียดการรับประกันภัยปี พ.ศ. 2558 - 2560

1. อัตราเบี้ยประกันภัยที่เสนอโดยบริษัทรับประกันภัยแบ่งออกเป็น 5 อัตรา ตามระดับความเสี่ยงภัยของพื้นที่รายละเอียดปรากฏในตาราง โดยมีวงเงินความคุ้มครอง 1,111 บาทต่อไร่ ตลอดช่วงการเพาะปลูกสำหรับภัยธรรมชาติทั้งหมด 6 ภัยดังกล่าวข้างต้น และวงเงินความคุ้มครอง 555 บาทต่อไร่ สำหรับภัยศัตรูพืชและโรคระบาด
2. กำหนดจำนวนพื้นที่เป้าหมายการเอาประกันภัยทั่วประเทศเป็นจำนวน 1.5 ล้านไร่ 2 ล้านไร่ และ 3 ล้านไร่ สำหรับปีการผลิต 2558 2559 และ 2560 ตามลำดับ ส่วนเรื่องการกำหนดพื้นที่เข้าร่วม โครงการรับประกันภัยในแต่ละระดับความเสี่ยงนั้น ควรมีการกระจายตัวของความเสี่ยงเพื่อให้เป็นไปตามหลักการประกันภัย
3. เกษตรกรรับภาระค่าเบี้ยประกันภัยตามระดับความเสี่ยงของพื้นที่ ตั้งแต่ 50 บาทต่อไร่ และรัฐอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยในส่วนที่เกินกว่าจำนวนดังกล่าว ซึ่งการแบ่งพื้นที่ความเสี่ยงใช้วิธีแบ่งตามร้อยละของค่าเฉลี่ยของต้นทุนความเสียหายจากภัยพิบัติ (Natural Disaster Risk Average Loss Cost) ในแต่ละจังหวัด ทั้งนี้ เพื่อให้การแบ่งพื้นที่ความเสี่ยงสอดคล้องกับความเสี่ยงที่แท้จริง และสอดคล้องกับหลักการประกันภัย เกณฑ์การแบ่งพื้นที่ความเสี่ยงสำหรับการดำเนินโครงการ
4. ยกเลิกเงื่อนไขเกษตรกร จะต้องทำประกันภัยภายใน 45 วัน หลังการเพาะปลูกข้าว นาปี เนื่องจากทำให้เกษตรกรในหลายพื้นที่ ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการประกันภัยข้าวนาปีได้ เนื่องจากได้เพาะปลูกข้าวไปแล้วมีจำนวนวันที่เกิน 45 วัน ที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย

สรุป

จากข้อมูลวิจัยที่สนับสนุนข้างต้น โครงการประกันภัยพิชผล จะประสบความสำเร็จ และมีความยั่งยืน ได้นั้น ทางภาครัฐ และภาคเอกชน ต้องมีการร่วมมือและประสานงานในการ ดำเนินการ โครงการอย่างต่อเนื่อง กำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการอย่างชัดเจน รวมถึงการ สนับสนุนด้านงบประมาณทั้งการอุดหนุนเบี้ยประกันภัย บุคลากรที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ในระดับต่างๆ รวมถึงการพัฒนาาระบบสารสนเทศต่างๆ เพื่อให้รองรับฐานข้อมูลของเกษตรกรทั่วประเทศ และ การบูรณาการระบบข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ เพื่อให้โครงการประกันพิชผล เป็นที่ยอมรับและตรงตามความต้องการของ เกษตรกร และมีการทำประกันภัยทั่วประเทศ

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของโครงการข้าวนาปี มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลจากภาครัฐ และภาคเอกชน โดยโครงการข้าวนาปีเป็นโครงการที่ได้รับความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อให้โครงการข้าวนาปีเป็นหลักประกัน และลดความเสี่ยงของความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติระหว่างการผลิตของเกษตรกร ดังนั้นเพื่อให้การเยียวยาเกษตรกรพอเพียงสำหรับการเพาะปลูกข้าวทดแทน โครงการข้าวนาปีจึงมีความสำคัญในการช่วยเหลือเยียวยาเกษตรกรสำหรับส่วนเพิ่มที่เกษตรกรได้รับการชดเชยจากการทำประกันภัยข้าวนาปี ซึ่งหากโครงการข้าวนาปีต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนนั้น ทางภาครัฐจะต้องให้การสนับสนุนด้านนโยบายและการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อช่วยเหลือเบี้ยประกันภัยบางส่วน รวมถึงมาตรการต่างๆ ที่ภาครัฐจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกษตรกรได้เห็นความสำคัญของการประกันภัยพืชผลและพึ่งพาตนเองมากขึ้น และการบูรณาการด้านระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพและปรับลดขั้นตอนการปฏิบัติงานของภาครัฐ ให้มีประสิทธิภาพ ลดการทำงานซ้ำซ้อน เพื่อให้เกษตรกรได้รับการชดเชยความเสียหายจากภัยธรรมชาติได้อย่างรวดเร็ว ส่วนด้านภาคเอกชน ควรให้ความรู้ด้านประกันภัยพืชผลแก่เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์กรมธรรม์ ความคุ้มครองที่ตรงตามความต้องการของเกษตรกร และอัตราเบี้ยประกันภัยที่เหมาะสม สำหรับการประกันภัยข้าวนาปีและการประกันภัยพืชผลประเภทอื่นๆ เพื่อปฏิรูปคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่พบในการวิจัยข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรึกษากับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย และด้านปฏิบัติ ที่ต้องใช้เวลาในการแก้ไข และปรับปรุงโครงการให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายดังนี้

1. ด้านนโยบาย

1.1 ภาครัฐ จัดสรรงบประมาณ สนับสนุนเกษตรกรที่ทำประกันภัยข้าวนาปีเพิ่มเติม

1.1.1 สนับสนุนอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยเพิ่มเติมจากเดิมสำหรับเกษตรกรที่ซื้อประกันภัยข้าวนาปีต่อเนื่องในปีถัดไป และไม่ได้ได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติ เพื่อให้เกษตรกรเห็นความสำคัญในการทำประกันภัยข้าวนาปีอย่างต่อเนื่องทุกปี

1.1.2 พิจารณาช่วยเหลือเยียวยาเฉพาะเกษตรกรที่ซื้อประกันภัยข้าวนาปี เพื่อให้เกษตรกรได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ และการชดใช้จากประกันภัย ควบคู่กัน ซึ่งจะทำให้เกษตรกรได้รับประโยชน์สูงสุด และงด หรือลด การช่วยเหลือเยียวยาเกษตรกรที่ไม่ได้ซื้อประกันภัย เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรทำประกันภัย เพื่อพึ่งพาตนเองให้มากขึ้น ซึ่งการดำเนินการด้านนโยบายนี้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันจากภัยพิบัติ ให้กับเกษตรกร

1.2 ภาครัฐ สนับสนุนผลักดัน โครงการข้าวนาปี ให้เป็นภาคบังคับเหมือนกับกรมธรรม์ พรบ. เพื่อให้เกษตรกรทุกรายเข้าถึงการทำประกันภัย โดยใช้การประกันภัยเป็นเอกสารประกอบการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ทบก. ซึ่งจะทำให้การปลูกข้าวนาปีทั้งประเทศ จำนวน 60 ล้านไร่ มีการประกันภัยทุกแปลง ไม่มีการเลือกทำประกันเฉพาะแปลง จะทำให้อัตราเบี้ยประกันโดยรวม มีอัตราต่ำมาก และสามารถทำอัตราเบี้ยประกันให้เป็นอัตราเดียวกันได้ในทุกพื้นที่ โดยไม่ต้องกำหนดพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงหรือต่ำ สำหรับการกำหนดเบี้ยประกันที่เหมาะสม ทำให้การขายประกันข้าวนาปี มีความชัดเจน สดวก เข้าใจง่าย และเป็นการสร้างฐานการผลิตข้าวให้มีความเข้มแข็ง เพิ่มศักยภาพในด้านการส่งออกข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การสนับสนุนส่งเสริมเกษตรกรที่ซื้อประกันภัย โดย ธ.ก.ส. พิจารณาปรับลดอัตราดอกเบี้ยให้กับเกษตรกรที่กู้วงเงินสินเชื่อ ที่ทำประกันภัยข้าวนาปี และภาครัฐ สนับสนุนช่วยเหลือ

อัตราดอกเบี้ยให้กับเกษตรกร ซึ่งจะทำให้เป็นแรงกระตุ้นให้เกษตรกรสนใจทำประกันภัยข้าวนาปีเพิ่มขึ้น

1.4 ภาครัฐควรให้ความสำคัญ และสนับสนุนโครงการพืชผลประเภทอื่นๆ เพื่อปฏิรูปคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้นในระยะยาวอย่างยั่งยืน เป็นการสร้างฐานการผลิตด้านเกษตรกรรมให้เข้มแข็งสมดุล เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เช่น การเพาะปลูกข้าวนาปรัง การประกันพืชเศรษฐกิจอื่น และสนับสนุนภาคเอกชนในการพัฒนารูปแบบกรรมวิธี ความคุ้มครอง และอัตราเบี้ยประกันภัยให้เหมาะสม

2. ด้านปฏิบัติการ

2.1 ทบทวนการปรับพื้นที่ตามความเสี่ยงภัยใหม่ ทบทวนการปรับปรุงการกำหนดโซนเสี่ยงใหม่ โดยปรับลดจังหวัดในโซนเสี่ยงปานกลางและสูงลง เนื่องจากในโซนดังกล่าวนี้ครอบคลุมพื้นที่เพาะปลูกถึงร้อยละ 58 ของพื้นที่เพาะปลูกข้าวทั่วประเทศ รวมถึงการปรับลดอัตราค่าเบี้ยประกันภัยให้ต่ำลง เนื่องจาก เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทำให้การประกันภัยจึงเป็นการสร้างภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นการปรับเบี้ยประกันภัยลงให้เหมาะสม เป็นการช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้ที่สมดุลกับภาระรายจ่าย

2.2 การประชาสัมพันธ์ โครงการข้าวนาปี และการให้ความรู้ แก่ เกษตรกพนักงานสาขา ธกส. ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ

การประชาสัมพันธ์โครงการ จึงมีความสำคัญยิ่ง และทุกหน่วยงานต้องเข้าใจถึงขั้นตอนของโครงการ รวมทั้งหน้าที่ที่หน่วยงานต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง เช่น

1. พนักงานธกส. ให้เข้าใจ และเห็นความสำคัญในการแนะนำการทำประกันภัย
2. หน่วยงานราชการ เช่น ปลัดอำเภอ เกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อประชาสัมพันธ์ไปถึงระดับตำบล/หมู่บ้าน

3. เกษตรกรต้องเข้าใจเงื่อนไขการทำประกันภัย การคืนเบี้ยประกัน และการเฉลี่ยค่าสินไหมกรณีพื้นที่เอาประกันภัยต่ำกว่าพื้นที่เพาะปลูกจริง

3. รูปแบบผลิตภัณฑ์และอัตราเบี้ยประกันภัย ยังไม่จูงใจเกษตรกร

เนื่องจากกรมธรรม์ประกันภัยข้าวนาปีนั้นเป็นแบบคุ้มครองภัยธรรมชาติรวมหลายภัย โดยมีภัยหลักที่คุ้มครองได้แก่ น้ำท่วม ภัยแล้ง ลมพายุ ภัยหนาวหรือน้ำค้างแข็ง ลูกเห็บ ไฟไหม้ รวมถึงศัตรูพืช ดังนั้นอัตราเบี้ยประกันภัยจึงต้องสูงกว่า กรมธรรม์ที่คุ้มครองภัยเดียว ดังนั้นคณะทำงานจึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาปรับปรุงเงื่อนไขความคุ้มครองที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อให้อัตราเบี้ยประกันภัยนั้น ต่ำลง หรือสามารถเพิ่มวงเงินชดเชยได้

4. ปรับขั้นตอนการตรวจสอบความเสียหายให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการพิจารณาความช่วยเหลือ และการส่งข้อมูลแบบรายงานกษ.02 ด้วยความรวดเร็ว

การลดขั้นตอนการตรวจสอบความเสียหาย และกระจายอำนาจการจัดการในส่วนท้องถิ่น จึงเป็นปัจจัยหลักในการแก้ไขปัญหา อาทิการประเมินความเสียหาย โดยคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอำเภอ(ก.ช.ภ.อ.) ซึ่งนายอำเภอเป็นผู้อำนวยการรับผิดชอบ และปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอ และสั่งการหน่วยงานรัฐ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอให้ดำเนินการในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย โดยแต่งตั้งคณะสำรวจความเสียหาย ดำเนินการสอบข้อเท็จจริง สำรวจความเสียหาย และติดประกาศรายชื่อผู้ประสบภัยที่ได้รับความช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้ประสบภัยมารับทราบการพิจารณาให้ความช่วยเหลือก่อน เสนอ ก.ช.ภ.อ./กอ. เพื่อตรวจสอบและกลั่นกรองการให้ความช่วยเหลือตามขั้นตอน

4.1 จังหวัดประกาศภัยพิบัติโดยผู้ว่าราชการ

4.2 นายอำเภอแต่งตั้งคณะทำงานออกสำรวจความเสียหาย

4.3 อำเภอจัดทำประกาศกำหนดระยะเวลาออกสำรวจความเสียหาย และแจ้งประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประสบภัยในพื้นที่ ทราบ เพื่อเตรียมเอกสารขอรับความช่วยเหลือ (กษ.01)

4.4 คณะทำงานที่ได้รับการแต่งตั้ง ออกสำรวจความเสียหาย

4.5 คณะทำงานฯ ส่งบัญชีการสำรวจให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลฯ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประสบภัยทราบ เพื่อตรวจสอบผลการพิจารณา

4.6 จัดประชุมคณะ กก.ก.ช.ภ.อ. เพื่อพิจารณาความช่วยเหลือ รับรองแบบรายงาน ข้อมูลความเสียหายจริง กษ.02 ที่ใช้ในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

5. ปรับกระบวนการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ให้สะดวก รวดเร็ว และสามารถนำข้อมูลการขึ้นทะเบียนไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

การใช้ข้อมูลที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) เป็นปีการผลิต 2557 แจ้งทำประกันภัย ที่ชกส. ก่อน โดยใช้ข้อมูลการเพาะปลูกพืช เดิม เช่น ชนิดพืช, จำนวนแปลง, พื้นที่ เป็นต้น และเกษตรกรทำการปลูกข้าว แล้ว ต้องไปแจ้งปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ปี 2558 ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ ตามระยะเวลาที่กำหนดโดยเร็ว (สศค.แจ้งในที่ประชุมฯ ภายใน 15 วัน นับจากวันที่ปลูกข้าว) ซึ่งหากปรับวิธีการขึ้นทะเบียนก่อน และแจ้งทำประกันภัยโดยการใช้ข้อมูลที่ถูกต้อง จะทำให้เกษตรกรเข้าใจ ขั้นตอนการทำประกัน อีกทั้งในกรณีที่เกิดความเสียหาย จะลดปัญหากรณีข้อมูลที่ขึ้นทะเบียน ทบก. และกรมธรรม์ประกันภัย ไม่ตรงกันขั้นตอนการสำรวจความเสียหายของภาครัฐ ควรจะรวดเร็ว โดยนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ในการสำรวจความเสียหายที่เป็นบริเวณกว้าง รวมถึงบุคลากรที่ต้องทำหน้าที่สำรวจความเสียหายในแต่ละพื้นที่ ต้องมีจำนวนคนที่พอเพียง และสามารถดำเนินการจัดจ้างหรือมีงบประมาณ ในการจ้างเพิ่มเติม

6. ลดขั้นตอนการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรที่ซ้ำซ้อนลง

การปรับลดขั้นตอนการทำงานจึงเป็นหลักสำคัญในการแก้ไขปัญหา เช่น ปรับวิธีการขึ้นทะเบียน และแจ้งทำประกัน โดยการ ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ก่อน แล้วนำข้อมูลไปแจ้งทำประกัน ข้อมูลที่ใช้ขึ้นทะเบียนก็จะถูกต้อง โดยไม่ต้องมีการปรับข้อมูล และทำความเข้าใจ กับ

เกษตรกรได้ง่าย และประหยัด เวลา อีกทั้งหากมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพาะปลูก ก็จะได้ข้อมูลที่ถูกต้อง สำหรับการรับประกันภัย ซึ่งจะช่วยให้ขั้นตอนการตรวจสอบสินไหมทดแทนและรวดเร็ว

7. ส่งเสริมการใช้ระบบสารสนเทศที่ทันสมัยในการเก็บข้อมูลพื้นฐานการขึ้นทะเบียนเกษตรกรอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และสามารถเชื่อมต่อกับหน่วยงานอื่นได้ รองรับข้อมูลเกษตรกรทั่วประเทศ

ดังนั้นการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ทบก. โดยระบบสารสนเทศที่ทันสมัย โดยขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ต้องสะดวก และง่าย มีระบบสารสนเทศ ที่สามารถเชื่อมต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อรองรับข้อมูลของเกษตรกรทั่วประเทศ และนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อช่วยในการพัฒนา ระบบข้อมูลเกษตรกรจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ไขปัญหา

8. การปรับรูปแบบกรมธรรม์ ให้เหมาะสม เพื่อลดขั้นตอนการทำงานและค่าใช้จ่ายต่างๆ เพื่อให้ การพิจารณาเงื่อนไขการรับประกัน และค่าสินไหมทดแทน สดวก รวดเร็ว

รูปแบบการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร แบบชดใช้ความเสียหายที่แท้จริง จะต้องมีการคำนวณการทางด้านพิจารณาค่าสินไหมทดแทนรายแปลง ซึ่งต้องใช้บุคลากรจำนวนมาก และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่สูงซึ่งย่อมสะท้อน โดยตรงต่อค่าเบี้ยประกันภัยที่จะต้องสูงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยค่าเบี้ยประกันภัยในระดับปัจจุบันนั้นไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการพิจารณาค่าสินไหมรายแปลงโดยเฉพาะในกรณีเกษตรกรรายย่อย ไม่รวมถึงค่าสินไหมที่จะต้องจ่ายทดแทนให้เกษตรกร แม้หน่วยงานราชการเองก็มีระบบการเยียวยาให้กับเกษตรกรที่พืชผลได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติอยู่แล้ว โดยสามารถจะประยุกต์ให้เข้ากับเงื่อนไขของการประกันภัยได้แต่ก็ไม่เพียงพอในกรณีเกิดภัยพิบัติในวงกว้าง ดังนั้นในกรณีภัยพิบัติที่มีพื้นที่เสียหายเป็นบริเวณกว้าง การประกันภัยแบบดัชนี (Index Base Insurance) ซึ่งหลักการชดใช้ค่าสินไหมของกรมธรรม์ประเภทนี้ อาศัยตัวชี้วัดจากดัชนีที่สามารถหาค่าทางสถิติ และมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเสียหายของพืชผลทางการเกษตรที่ต้องการความคุ้มครอง เช่น ดัชนีผลผลิตของเขตพื้นที่ ซึ่งใช้ดัชนีผลผลิตใน

เขตพื้นที่นั้นๆ ดัชนีสภาพอากาศ โดยดัชนีของปริมาณน้ำฝนที่ตรวจวัดได้จากสถานีตรวจวัดน้ำฝน ในปริมาณใกล้เคียงกับแปลงเพาะปลูกที่เอาประกันภัย เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาค่าใช้จ่ายสินไหมทดแทน โดยเกษตรกรในพื้นที่เดียวกันจะถูกรู้ว่ามี ความเสียหายเท่ากัน ไม่มีการประเมินความเสียหายที่แปลงปลูก ซึ่งมีต้นทุนในการประเมินความเสียหายที่ต่ำ เหมาะสมกับภัยที่กระทบเป็นวงกว้าง อาทิ ภัยแล้ง เป็นต้น ซึ่งการพัฒนา รูปแบบการประกันภัยพืชผลทางเกษตร เป็นการมุ่งเน้นความสำคัญด้านเกษตรกรรม อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

9. พัฒนาด้านกลยุทธ์ทางการตลาด โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน และสนับสนุนให้ โครงการประสบความสำเร็จ

หน่วยงานที่รับผิดชอบขาดแรงจูงใจ อาทิ เจ้าหน้าที่ ธกส. ซึ่งเป็นผู้ขายประกันภัย ไม่มีแรงจูงใจ ในการขายประกันข้าวที่กำหนดแบ่งตามพื้นที่ ตามเป้าที่โครงการกำหนดไว้ และหน่วยงานภาครัฐ คณะทำงานสำรวจความเสียหาย ที่ได้รับการแต่งตั้งมีจำนวนน้อย และการเพิ่มเจ้าหน้าที่เข้ามาดำเนินการทางหน่วยงานไม่มีงบประมาณค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดในการทำงาน ทำให้เกิดการ ทำงานที่ล่าช้า

10. การกำหนดพื้นที่ในการทำประกันภัย

การกำหนดจำนวนพื้นที่ในการทำประกันภัยของแต่ละอำเภอ/จังหวัด เป็นการ จัดสรรพื้นที่ตามความเสี่ยงภัย และงบประมาณที่ภาครัฐสนับสนุนเบี้ยประกันภัย ดังนั้นเมื่อมีการขายประกันภัยเกินจำนวนพื้นที่ที่ได้รับเป้าหมายมา ทำให้ต้องแจ้งขอพื้นที่ใน โชนใกล้เคียงมาขายประกันเพิ่ม การกำหนดพื้นที่ในการทำประกันภัย ควรจะใช้ระบบสารสนเทศที่ทันสมัยในการจัดสรรพื้นที่แบบ Real time เพื่อให้การทำงานของ ธ.ก.ส มีความรวดเร็ว ถูกต้องตามพื้นที่ที่กำหนด รวมถึงการจัดสรรงบประมาณ ให้เหมาะสมตามพื้นที่

11. การประสานงานและร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

อาทิเช่น กรมการส่งเสริมการเกษตร กรมชลประทาน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในการสนับสนุนข้อมูลที่เกี่ยวข้องสำหรับการเพาะปลูกข้าว รวมถึงการบริหารจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติ ในลักษณะองค์รวม เพื่อสนับสนุนการเพาะพืช อย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลผลิตสูง เพื่อให้โครงการสามารถดำเนินการได้ต่อเนื่องยั่งยืน คณะทำงานจึงต้องได้รับการสนับสนุนข้อมูลสถิติจากภาครัฐ อาทิเช่น การจัดการน้ำของกรมชลประทาน, สถิติภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในประเทศ, การประกาศภัยพิบัติ ซึ่งมีระยะเวลาการประกาศและยกเลิกภัยพิบัติ ตามพื้นที่ เป็นต้น รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ เช่น ระบบชลประทานเพื่อสนับสนุนภาคการเกษตร ในการเพาะปลูกข้าวได้ทุกพื้นที่ และให้มีผลผลิตที่สูง รวมถึงการป้องกันภัยพิบัติ อีกทั้ง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปรับเปลี่ยน โครงการให้เป็นไปตามสภาวะแวดล้อมในแต่ละปี

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

อรศรีณย์ มนุอมร. “การประกันภัยพืชผล (Crop Insurance) รูปแบบและประสิทธิภาพจากต่างประเทศและข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์ Operations Analyst วิชาการโลก, 2552.

บรรยาย, ปาฐกถา

อานนท์ วัจวสุ,นายกสมาคมประกันวินาศภัยไทย. บรรยายเรื่อง “ผู้บริหารการขายโครงการประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2558 “Rice Insurance Focus Group #1”. ณ แร่นโซชาญวิรั รีสอร์ท แอนด์ คันทรี่ คลับ เขาใหญ่ จ.นครราชสีมา, วันพฤหัสบดีที่ 11 มิถุนายน 2558 ถึง วันศุกร์ที่ 12 มิถุนายน 2558.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

คณะกรรมการประกันภัยเบ็ดเตล็ดอุบัติเหตุและสุขภาพประจำปี 2556-2558. “สรุปโครงการประกันข้าวนาปี ปีการผลิต พ.ศ.2554 - 2557”. 2558.

ประกันวินาศภัยไทย, สมาคม, สำนักงานอัตรเบี่ยประกันวินาศภัย, และ สมาคมประกันภัยวินาศภัยไทย, “การกำหนดพื้นที่ตามระดับความเสี่ยง อัตรเบี่ยประกันตามพื้นที่เสี่ยง 2556-2558”. 2558.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและพยากรณ์ทางการเกษตร(แม่โจ้โพลล์). “เกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการประกันพืชผลทางการเกษตร”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: Wather Index Insurance Climate Change: http://www.maejopoll.mju.ac.th/wtms_newsDetail.aspx?nID=7824,2557.

ภาษาต่างประเทศ

Barnett,Barry J. and Mahul,Oliver. “Weather Index Insurance for Agriculture and Rural Areas Lower-Income Countries”. (Online). Available: <http://ajae.oxfordjournals.org/content/89/5/1241.extract>, 2015.

Collier,Benjamin, Skees,Jerry and Barnett,Barry. “Wather Index Insurance Climate Change”. (Online). Available: <http://www.palgrave-journals.com/gpp/journal/v34/n3/abs/gpp200911a.html>,2015.

Skees,Jerry R. “Challengers for Use of Index-based Weather Insurance in Low Income Countries”. (Online).Available: http://www2.ca.uky.edu/cmsspubclass/tiny_mce/jscripts/tiny_mce/plugins/filemanager/files/jskees/Challenges%20for%20Using%20Index%20Insurance.pdf,2015

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายปิติพงศ์ พิศาลบุตร

วัน เดือน ปีเกิด 20 มีนาคม พ.ศ.2507

การศึกษาปริญญาโท บริหารธุรกิจ University of Hartford ประเทศสหรัฐอเมริกา
B.S. in Electrical Engineering, Lehigh University USA.

ประวัติการทำงาน

ตั้งแต่ปี 2553	กรรมการ สมาคมประกันวินาศภัยไทย
ตั้งแต่ปี 2550	กรรมการ บจ. ชนพิศาล
ตั้งแต่ปี 2540	กรรมการ บจ. ประไพและบุตร
ตั้งแต่ปี 2536	กรรมการ บจ. รังสิตร่วมพัฒนา
ตั้งแต่ปี 2533	กรรมการ บจ. ชนสารสมบัติ (ไทย)
ตั้งแต่ปี 2530	กรรมการ บจ. ชำรงทรัพย์

ตำแหน่งปัจจุบัน ประธานกรรมการบริหาร และ กรรมการผู้อำนวยการ

บริษัท นวกิจประกันภัย จำกัด (มหาชน)

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา เศรษฐกิจ

เรื่อง แนวทางการดำเนินการประกันภัยข้าวเพื่อปฏิรูปคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

ผู้วิจัย นายปิณฑิพงษ์ พิศาลบุตร หลักสูตร วปอ. รุ่น 2557

ตำแหน่ง ประธานกรรมการบริหาร และ กรรมการผู้อำนวยการ บมจ. นวกิจประกันภัย

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาคเกษตรกรรมมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก โดยมีปัจจัยหลักที่เหมาะสมในการทำเกษตรกรรมอาทิ ดินที่อุดมสมบูรณ์ และสภาพอากาศที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกพืชหลายชนิด ลักษณะที่ตั้งที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค โดยเฉพาะการเพาะปลูกข้าว ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย นอกจากจะใช้ในการบริโภคภายในประเทศแล้ว ไทยยังสามารถส่งออกข้าวในปริมาณที่เป็นอันดับต้นๆ ของโลกด้วย ประเทศไทยมีพื้นที่ที่ใช้ในการปลูกข้าวในปีประมาณ 68.25 ล้านไร่ ในปี 2557 หรือประมาณร้อยละ 6.8 ของพื้นที่การผลิตทั่วโลกและมีเกษตรกรที่ปลูกข้าวทั่วประเทศประมาณ 5 ล้านครอบครัว จากข้อมูลการเพาะปลูกในแต่ละปีนั้น ประเทศไทยมีการส่งออกข้าวเป็นอันดับไม่ต่ำกว่าที่ 3 ของโลกตั้งแต่ปี 2524 โดยในปี 2557 นั้น คาดว่าประเทศไทยจะมีการส่งออกข้าวอยู่ที่ประมาณ 10 ล้านตัน และการส่งออกข้าว มีส่วนแบ่งการตลาดไม่ต่ำกว่าร้อยละ 29 หรือคิดเป็นร้อยละ 19 ของ GDP ภาคเกษตร ดังนั้นจึงถือได้ว่าข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่เป็นส่วนหนึ่งในการนำพาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ และยั่งยืน โดยรักษาความสมดุลของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ทั้งด้านการผลิตและบริการ และขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศได้ เนื่องจากข้าว เป็นพืชที่ต้องอาศัยภูมิอากาศที่เหมาะสม ทั้งในด้านปริมาณน้ำฝน และภูมิอากาศ จึงจะทำให้ได้ผลผลิตที่ดีและมีคุณภาพ และเนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของประเทศไทยที่มีความแตกต่างกัน ทำให้บางพื้นที่ประสบภาวะภัยธรรมชาติจากความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศ รวมถึงโรคระบาดของพืชและศัตรูพืช ทำให้ผลผลิตเสียหาย และผลผลิตที่ได้ไม่มีความแน่นอน ทำให้เกษตรกรที่ปลูกข้าวมีรายได้ต่ำ ทำให้เป็นภาระของภาครัฐ ที่ต้องจัดสรรงบประมาณในการพิจารณาช่วยเหลือเกษตรกร สำหรับการชดเชยความเสียหายที่เกิดจากภัยธรรมชาติ นอกจากนี้ความเสี่ยงของราคาผลผลิต ซึ่งขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของตลาดโลก ทำให้ราคาข้าวมีความผันผวน ทำให้ภาครัฐต้องใช้มาตรการการประกันราคาข้าว ช่วยเหลือเกษตรกร เป็นต้น

การบริหารความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ ภาครัฐยังคงให้ความช่วยเหลือเกษตรกรไม่เพียงพอ มีเพียงการให้เงินเยียวยาหากเกิดภัยพิบัติในอัตราไร่ละ 606 บาท โดยในปี 2554 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เยียวยาเพิ่มขึ้นเป็นไร่ละ 2,222 บาท แต่ต้นทุนการปลูกข้าวที่แท้จริงของชาวนานั้นอยู่ที่ประมาณ 4,710 – 5,710 บาทต่อไร่ จำนวนเงินชดเชยดังกล่าวจึงไม่พอเพียงต่อต้นทุนการปลูกข้าว ดังนั้น โครงการประกันภัยข้าวนาปีจึงมีความสำคัญในการช่วยเหลือเกษตรกร ในการทดแทนส่วนต่างของต้นทุนการผลิตจากจำนวนเงินที่ได้รับการเยียวยาจากรัฐ และสามารถบริหารความเสี่ยงจากการปลูกข้าวด้วยตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้ง เป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญของระบบประกันภัย

ปี 2554 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ดำเนินโครงการประกันภัยข้าวนาปี โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สมาคมประกันวินาศภัย และบริษัทประกันภัย โดยได้เริ่มดำเนินโครงการประกันข้าวนาปี ตั้งแต่ปีการผลิต 2554 จนถึงปี 2558

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของโครงการข้าวนาปี ทั้งในส่วนภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงเกษตรกรผู้ปลูกข้าว
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้โครงการฯ นี้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และให้เกษตรกรเข้าใจและเข้าถึงประกันภัย มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
3. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้โครงการฯ นี้มีความยั่งยืน และเป็นหลักประกันให้เกษตรกร รวมถึงลดภาระการช่วยเหลือของภาครัฐ
4. เพื่อศึกษาแนวทางกรณีศึกษาสำหรับการพัฒนาการประกันภัยพืชผล ประเภทอื่นๆ ในประเทศต่อไป เพื่อให้เกษตรกรมีหลักประกันและความมั่นคงในอาชีพเกษตรกร

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยจะเริ่มจากการศึกษาวงจรการผลิตของเกษตรกร ซึ่งมีความเสี่ยงจาก ภัยธรรมชาติ โดยมี 3 ภัยหลัก คือ ภัยแล้ง อุทกภัย และศัตรูพืช โดยพื้นที่ศึกษาคัดเลือกจากจังหวัดที่มีการปลูกข้าวมากในทุกภาค และมีโอกาสที่จะเกิดภัยแล้ง และ อุทกภัย โดยนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลจากพื้นที่ที่ใกล้เคียงกันในประเทศ จากนั้นจะศึกษาถึงกระบวนการในด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์โครงการ และให้ความรู้ต่อเกษตรกร รวมถึงการจำหน่ายซึ่งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นี้ เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่เป็นลูกค้ายินเชื่อและเงินฝากของธนาคาร ประกอบกับธนาคารมีสาขาอยู่ในท้องถิ่นต่างๆทั่วประเทศ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการศึกษาโครงการศึกษาแนวทางการดำเนินการประกันภัยข้าวจากภัยธรรมชาติ โดยการรวบรวมข้อมูลภาคสนามประกอบด้วยข้อมูลการผลิตข้าว ข้อมูลต้นทุนการผลิตข้าวและความคิดเห็นของเกษตรกรต่อระบบประกันภัย ในแต่ละภาคส่วนของประเทศ การศึกษาจากเอกสารผลการวิจัยและผลการดำเนินงานการประกันภัยภาคเกษตรในอดีต รวมถึงต่างประเทศที่มีการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร

ผลการวิจัย

ด้านเกษตรกร

1. เกษตรกรไม่ให้ความสนใจกับโครงการนี้เนื่องจากต้องรับภาระค่าเบี้ยประกันภัยบางส่วน ในขณะที่ภาครัฐนั้นได้ให้ความช่วยเหลือเยียวยาในกรณีประสบภัยอยู่แล้ว และเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายที่มีอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งเกษตรกรมีการใช้จ่ายตามสื่อโฆษณา ที่ไม่มีความจำเป็นในการดำรงชีพ หรือสิ่งที่เอื้อต่อการทำเกษตรกร เช่น สินค้าที่ฟุ่มเฟือย เป็นต้น ดังนั้นการประกันภัยจึงเป็นการสร้างภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นที่เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกที่จะรอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐ

2. เกษตรกรในพื้นที่ความเสี่ยงต่ำ ไม่สนใจในการทำประกันภัย ถึงแม้เบี้ยประกันภัยจะต่ำ

3. เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เข้าใจ และไม่ทราบถึงโครงการนี้เนื่องจาก การประชาสัมพันธ์ไม่เพียงพอ และไม่ทั่วถึง อีกทั้งหากมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการประกันภัยในแต่ละปี ทำให้การประชาสัมพันธ์มีความยุ่งยากในการทำความเข้าใจในเงื่อนไขใหม่ๆ แก่เกษตรกร

4. ผลลัพธ์ยังไม่จูงใจเกษตรกร โดยมีเกษตรกรบางส่วนเห็นว่าอัตราเบี้ยประกันภัยนั้นสูง เทียบกับวงเงินชดเชยที่ต่ำ

ด้านประกันภัย

การจ่ายค่าสินไหมทดแทนในปีที่ผ่านมา มามีความล่าช้า ทำให้เกษตรกรขาดความเชื่อมั่นในโครงการ และผู้รับประกันภัย เนื่องจากขั้นตอนสำรวจความเสียหายของภาครัฐ ซึ่งมีขั้นตอนกระบวนการตรวจสอบหลายขั้นตอน ทำให้การส่งข้อมูลสินไหมล่าช้า เป็นเหตุผลการจ่ายค่าสินไหมล่าช้า การเปลี่ยนแปลงนโยบาย และเงื่อนไขกรมธรรม์ประกันภัย บ่อยเกินไป ทำให้เป็นผลเสียต่อการให้ความรู้ต่อพนักงานทศ. รวมถึงเกษตรกรที่สนใจทำประกันภัย

ด้านหน่วยงานภาครัฐ

1. การใช้ฐานข้อมูลของปีการผลิตที่ผ่านมา ในการแจ้งทำประกันภัย ซึ่งทำให้ช่วงเวลากำหนดกรมธรรม์ไม่สอดคล้องกับการผลิต และมีขั้นตอนการดำเนินการที่เกษตรกรต้องแจ้งปรับข้อมูลทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ปีเพาะปลูกปัจจุบันของตนเองที่สำนักงานเกษตรอำเภอ ตามระยะเวลาขั้นตอนการขึ้นทะเบียนของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งกำหนดไว้ไม่ 15 วัน ซึ่งเป็นขั้นตอนซ้ำซ้อน เมื่อเกษตรกรแจ้งปรับปรุงข้อมูลแล้ว เมื่อเกิดภัยพิบัติ ข้อมูลที่นำไปเรียกร้องค่าสินไหม เป็นข้อมูลที่มีการปรับปรุงทะเบียน ซึ่งอาจจะไม่ตรงกับข้อมูลประกันภัย ทำให้เป็นปัญหาระหว่างเกษตรกรและบริษัทประกันภัย

2. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน การสำรวจความเสียหายจากภัยพิบัติ การลดขั้นตอนการตรวจสอบความเสียหายจึงเป็นปัจจัยหลักในการแก้ไขปัญหา อาทิการประเมินความเสียหาย โดยคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอำเภอ(ก.ช.ภ.อ.) ซึ่งนายอำเภอเป็นผู้อำนวยการรับผิดชอบ และปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอ และตั้งการหน่วยงานรัฐ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอให้ดำเนินการในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย โดยแต่งตั้งคณะกรรมการเสียหาย ดำเนินการสอบข้อเท็จจริง สำรวจความเสียหาย และติดประกาศรายชื่อผู้ประสบภัยที่ได้รับความช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้ประสบภัยมารับทราบการพิจารณาให้ความช่วยเหลือก่อน เสนอ ก.ช.ภ.อ./กอ. เพื่อตรวจสอบและกลั่นกรองการให้ความช่วยเหลือตามขั้นตอน

3. ระบบสารสนเทศ ของภาครัฐ ที่ใช้ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร มีข้อจำกัดการเชื่อมต่อระหว่างหน่วยงาน และการปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร รวมถึงการปรับปรุงข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินการช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาต่างๆ ของเกษตรกร ในการประมวลผล ยังล่าช้า ไม่ทันสมัย และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เก่า ไม่รองรับการทำงาน

4. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ

4.1 เจ้าหน้าที่ขาดความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ขาดการอบรม ทำให้การปฏิบัติงานผิดพลาดคลาดเคลื่อน และล่าช้า

4.2 ขาดบุคลากร ในการเข้าสำรวจความเสียหาย โดยเฉพาะกรณีที่เกิดภัยพิบัติที่มีพื้นที่เสียหายเป็นบริเวณกว้าง ทำให้ขั้นตอนการรายงานความเสียหายล่าช้า เป็นผลให้การส่งข้อมูลการเรียกร้องค่าสินไหมล่าช้า

5. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ได้รับมอบหมายทำหน้าที่ด้านการตลาด เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นลูกค้าสินเชื่อและเงินฝากของธนาคาร ซึ่งต้องพัฒนาพนักงานของธนาคารให้มี

ความรู้เกี่ยวกับกรรมธรรม์ประกันภัย และการขาย รวมถึงใช้กลยุทธ์ด้านการตลาดเพื่อส่งเสริมยอดขายให้เป็นไปตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่พบในการวิจัยข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายที่ต้องใช้เวลาในการแก้ไขและปรับปรุงโครงการให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายดังนี้

1. ภาครัฐ ควรสนับสนุนโครงการประกันภัยข้าวนาปี เป็นภาคบังคับ เพื่อให้เกษตรกรทุกคนต้องทำประกันภัยการเพาะปลูกข้าวนาปีทุกแปลง เพื่อให้ความเสี่ยงภัยจากภัยพิบัติ มีการกระจายความเสี่ยงทั่วประเทศ ซึ่งจะทำให้อัตราเบี้ยประกันต่ำ

2. ภาครัฐ สนับสนุนการทำประกันภัย โดยจัดสรรงบประมาณอุดหนุนด้านเบี้ยประกันบางส่วนให้เกษตรกร และการเยียวยาสำหรับเกษตรกรที่ทำประกันภัย โดยให้การเยียวยาเพิ่มเติมจากส่วนที่ได้รับการชดเชยประกันภัย เพื่อให้เกษตรกร เห็นความสำคัญของการประกันภัย เป็นพื้นฐานของการบริหารและจัดการความเสี่ยงในการเพาะปลูกข้าวของตนเอง พึ่งพาตนเองในการบรรเทาความเสียหายกรณีที่เกิดภัยพิบัติ และงดการช่วยเหลือเยียวยาสำหรับเกษตรกรที่ไม่ทำประกันภัย

3. การประชาสัมพันธ์โครงการข้าวนาปี ให้ครอบคลุม เกษตรกร และทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกษตรกร และหน่วยงานเข้าใจ และปฏิบัติหน้าที่ในการสนับสนุนโครงการฯด้วยความถูกต้อง และรวดเร็ว

4. ภาครัฐ กรมส่งเสริมการเกษตร ควรปรับวิธีการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการจัดการ และลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น รวมถึงการสำรวจความเสียหายโดยคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอำเภอ (ก.ช.ภ.อ.) ต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็ว แม่นยำ